Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 109 (17232) | 1986 оной майн 11, воскресени | Сэн 3 мүн.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо

...ЦК-гай Политбюрогой заседани майн 8-да боло... ...кциин шанарые үндэhөөрнь hайжаруулха хэмжээ... ...бшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар баталагдан абтаhан ...ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол ...эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр, ...лэгдэн гаргагдадаг продукциин техническэ хэм... ...арые дээшэлүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн эмхидхэ... ...ническа ба хуулиин бүлэг хэмжээ ябуулгануудые ... хараалагдана. Үйлэдбэрилгын бүхы шатануудта ... шанарые үндэhөөрнь hайжаруулхын түлөө ми... ...нүүд болон албан зургаануудай, предприятинууд ...үдэй ажалша коллективүүдэй харюусалгые дээшэ... хараалагдана. Шэнэ техникэ зохёон бүтээдэг эмхи... ...лүүлхэ тодорхой зорилгонууд табигдаа. Шэнээр ...гдэhэн машинануудай, түхеэрэлгэнүүдэй, мате... ... болон приборнуудай дэлхэй дээрэхи эрхим ...лтануудта тааралдахынь гү, али тэдэнэрhээ үлүү ...ынь түлөө оролдохо шухала. Техническэ хиналтын ... үүргэ дээшэлүүлэгдэнэ, эрхэ түлөөлэлгэнүүд үр..., СССР-эй Гүрэнэй стандартда мэдэлтэй албан зур...оорондын гүрэнэй тушаан абалгын эмхи предприя... байгуулагдана. Бүтээн гаргагдаhан эдлэл хэрэгсэл... ...шанарые дээшэлүүлхэ экономическа эрхэ нүхэсэл... ...урмашуулганууды үргэдхэлгэдэ ехэ анхарал хан..., продукци хэрэглэлгын эрхэнүүд үргэдхэгдэнэ.

...гдаhан хэмжээнүүдые бэелүүлгэ партийна болон со... ...нуудай, ниитын эмхинүүдэй онсо анхарал орол... табигдаха ёhотой гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Ми... Совет тэмдэглээ hэн. Ажалша коллективүүдтэ ... зохид эрхэ байдал байгуулжа, үнэн сэхэ, шудар... ажалшадые али бухы талаарнь саг үргэлжэ дэм... голодоhо гаргагшадые буруушаан шүүмжэлхэ ... Продукциин шанарые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ ...ниитые хабаадуулжа, түсэбтэ арбан хоёрдохи табан ... хэрэгтэ шиидхэхы хубитаяа оруулха шухала.

... ажахын hалбаринуудта автомат роторно болон ро...-нэйерно лининүүдые нэбтэрүүлгые хурдадхалгада ... асуудалнуудые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро хаража ...жалай бүтээсэ оло дахин дээшэлүүлхэ, продукциин hайжаруулха арга олгоhон эрдэм, техникэ хүгжөөл... шухала шэглэлые зарим министерствэнүүд болон ...ргаануудай хүтэлбэрилэгшэд сэгнэнэгүй гэжэ тэмдэг... ...нэнтэй дашарамдуулан, роторно болон роторно... лининүүдые бүтээн гаргалгые үргэдхэхэ шэглэл... ...орхойлогдоо. Машина бүтээлгын бүхы ехэ ехэ мини... ...нүүд эдэнии зохёон бүтээлгэдэ хабаадуулагдаха ...зохихо ажал хэрэгүүдые эрдэм ухаанай талаhаа хү..., тааралдуулан табилгые шангадхаха хэмжээнүүд ... Эдэ лининүүдэй проект табиха, бүтээхэ ба ашаг... ...эр мэргэжэлтэдые бэлдэлгын, мүн инженернэ кадр... мэргэжэл шадабарии дээшэлүүлгын программа ха...

...иин промышленна предприятинуудые оньhон техни... ...бэжүүлгые хурдадхаха талаар КПСС-эй Ленинград... ...мой дурадхал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Бии байгаа үй... ...хүсые гүйсэд дүүрэнээр ашаглаха, халаан бүхэнэй ...иин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, хүдэлжэ байгаа үйлэд... ...ээрэ технологическа гол түхеэрэлгые шэнэдхэлгын ...амжатай болзорые сахиха, оньhон техникээр зэб... ...дэ homологдоhон мүнгэ зөөрии ехэдхэхэ, шэнэ ... хорооhоной ашаар hэльбэн шэнэдхэлгэ хэхэ талаар ...дай партийна организациин хүтэлбэри доро бэе... ...эг хүдэлмэри шухала удха шанартай, саг соогоо ... байна гэжэ тэмдэглэгдээ. Технологическа гол түхеэ...-рэглэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ гээшэ арадай ... ехэ удха шанартай байна гэжэ анхаралдаа абан, үй... техническэ хэмжээе үргэдхэхэ, Ленинградай болон ...дска областиин үйлэдбэриин техническэ хэмжээе ...үлэ, үйлэдбэрилгын фонднуудые шэнэдхэлгые хур... талаар нэмэлтэ хэмжээнүүдые бэелүүлхын тула капи... homололгонуудай ямар юумэндэ гаргашалагдаха бай...доруулхыень Политбюро зохихо министерствэнүүд бо... зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхаба.

...обыльскын АЭС-тэ болоhон авариин хойшолонгуудые ... талаар хэгдэжэ байhан хүдэлмэри тухай правитель... комиссиин мэдээсэлые Политбюро хаража үзөө.

... усалай хойшолонгуудые усадхан зайсуулхын тула ... нютагай партийна болон совет зургаанууд шухала ...үдые дары түргөөр абажа байна гэжэ тэмдэглэгдээ. ...шэр байдалда совет хүнүүд гүнзэгы мэдэрэлтэй, тэ... байhанаа харуулна, эрэлхэг зориг гаргана. Пар... ...дэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд, инженерно-техническэ бо... медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд, транспортнигууд, сэрэгэй ...агшад, бэелүүлэгдэжэ байhан хэмжээ ябуулгануудта ... байhан бүхы хүнүүд нарин нягтаар, шэн зоригтой... ажаллана. Эндэhээ нүүлгэгдэhэн бүхы хүнүүд богони... соо гэр байраар, эдеэ хоолоор, медицинскэ туhалам... ...гагдаhан байгаа. Хүршэ районуудта ажаhуугшад тэ... үнэн зүрхэнэй анхарал оролдосотойгоор хандана.

...обыльскын атомна электростанциин оршондохи пред... ...нууд болон эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай ...

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА 86

ҮДЭРҺӨӨ ҮДЭРТЭ ЭРШЭДЭНЭ

Фоторепортаж

ЭМХИ, ГУРИМТАЙГААР

Эдэ үдэрнүүдтэ Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторно-таряан ажалай хоёр бригадын механизаторнууд хабарайнгаа тарилгын хүдэлмэрые эршэтэйгээр ябуулна. Һаяхан Г. Ц. Бальчиновай хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи бригадын коллективэй ажал хэрэгтэйнь танилсаабди. Эдэнэр энэ харюусалгатай хаһаяа ехэл эмхитэйгээр эхилэнхэй. Тарилгын урда тээхи хүдэлмэри саг соогоо хэгдэhэн байна.

Мүнөө тус бригадын механизаторнууд 854 гектар дээрэ хара таряа тариба. Тэрэнээ дууhахадаа, эршэмтэй түрүү технологи хэрэглэн, шэниисэеэ тарижа эхилхэ юм.

Нүхэр Бальчиновай даадаг бригадын техникэ, машинань дүүрэн хүсэндөө хэрэглэгдэнэ. Эдэнэр эршэмтэй технологи хэрэглэгдэхэ поли дээрээ минеральна үтэгжүүлгэ тусхай нормын ёhоор оруулhан байна.

Бригадын гэшүүн, коммунист Бато-Мунко Гармаевич Гармаев тарилга дээрэ шалгарна. Тэрэ халаанайнгаа даабарие холо үлүүлэн дүүргэнэ. Бато-Мунко Гармаевич механизатораар үнинэй хүдэлжэ, яhала дүй дүршэлтэй болонхой хүн. Залуушуулые hурган-хүмүүжүүлэгшэ юм. Энэ хүнэй хүтэлбэри доро хүдэлhэн залуу механизаторнууд аха нүхэдhөө дутахагүй гэжэ баhал оролдон ажаллана. Иигэжэ тэдэнэр эртын ороohото ургамалнуудаа богони болзорто дүүргэхын хойноhоо тэмсэлдэ оронхой.

Һаядаа 100 гектар дээрэ хартаабха тарижа эхилхэнь. Юрэдөө, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой таряашадай, механизаторнуудай hанаhандаа хүрэхэнь лабтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: механизатор Б-М. Г. Гармаев; тарилгын агрегат поли дээрэ.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фототекст.

ОНСО ИЛГААЕНЬ ОЙЛГОНОБДИ

Энэ жэлэй хабарай тарилгын онсо илгаань юуб гэхэдэ, таряалан дээрэхи бүхы хүдэлмэрие тон богони болзорто, hайн шанартайгаар, агротехникын бүхы заабаринуудые тон наринаар сахижа бэелүүлхэ ёhотой болоно.

Гадна байгша ондо эндэмнай апрелиин hүүл багаар, майн эхеэр сагай уларил тогтууригүй байжа, нэгэ үе дулааржа, нэгэ үе ехээр хүйтэржэ, таряалан дээрэ хүдэлэгшэдтэ нэмэлтэ бэрхэшээл тохёолдуулна. Хэды тиигэбэшье hаань, Майн 1-нэй hайндэр соогуур колхозой бүхы бригаданууд түрүүшын ээлжээндэ таригдаха паарай газарые hайнаар борнойлжо, шииг нойтыень хушаа, удаань культиваторнуудые ябуулжа, хүрьhыень зөөлэрүүлээ юм. Тиигээд майн 4-hөө шэниисэ, хара таряа тарижа эхилээ hэн.

Бригадын эгээл дүршэлтэй бэрхэ механизаторнууд В. К. Турчанинов, В. О. Арсаланов, В. Ф. Ринчинов, Н. Г. Очиров гэгшэд түрүүн сэбэр паарта борнойлго болон культиваци hайнаар хээд, эршэмтэй технологиин хэрэглэгдэхэ полинуудта холимол, хүсэтэй үтэгжүүлгэ оруулаа.

Бүхыдэнь 1887 гектарта шэниисэ, хара таряае хүдэлмэриин 13 үдэр соо hайн шанартайгаар тарижа дүүргэхэ гэжэ манай бригадынхид социалис уялгануудсоогоо бэшэнхэй.

Энэ жэлдэ колхознай бүхы таряалангай гектар бүриhөө 14,6 центнер ургаса абажа, хамтадань 72,7 мянган центнерhээ бага бэшэ таряа хуряажа абаха түсэбтэй. Манай бригада тэрэнэй 28,4 мянган центнерыень суглуулжа абаха зэргэтэй.

Найдамтай hайн ургаса абахын тула бүхы шэниисэеэ эршэмтэй технологиин ёhоор ургуулха болонобди.

Д. РАДНАЕВ,
Баргажанай районой Хилганын колхозой бригадир.

ТҮЛЭГ ДУНДАА

Эдэ үдэрнүүдтэ «Коммунизм» колхозой Сулхарын таряалан дээрэ эртын тарилгын хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдажа байна.

Тракторно-таряан ажалай 2-дохи бригадада (бригадирынь Ф. А. Иванов) үнинэй механизаторнууд А. Ф. Будников, А. А. Бельский, А. К. Кушнарев гэгшэдэй агрегадууд түрүүн 130 гектарта ороohото ургамалнуудай холисые зундаа сабшажа, витаминтай ногооной гурил болгохоор таряа. Һүүлэй 3 үдэр эртын шэниисэ тарижа байна. Сэбэр паар дээрэ түрүүшын 200 гектар шэниисэ хэрээhэлүүлэн таригдаа.

Энэ бригада бүхыдэнь 1700 гектарта ороohо таряа, тэрэ тоодо 722 гектарта шэниисэ тариха юм. Эртын ороohото ургамалнуудай тарилгые бригадынхид хүдэлмэриин 12—13 үдэр соо дүүргэхэ зорилготой.

Байгша ондо тус колхоз бүхыдээрэнь 900 гектарта гэхэ гү, али бүхы шэниисынгээ хахадынь шахууе эршэмтэй технологиин ёhоор тарихаар харааланхай.

Тэрэшэлэн энэ колхоздо хартаабха таригдажа захалба. Жэшээнь, механизатор В. Т. Филипповэй звено 60 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулаад, үрэhэеэ тарижа байна. Эндэхид бүхыдэнь 300 гектарта хартаабха ургуулжа, гектар бүхэнhөөнь 100 центнер хуряаха зорилготой.

В. ШИРДАРМАЕВ.
Мухар-Шэбэрэй район.

«ҺАНАЖА ЯБАГТЫ!»

СОВЕДҮҮДЭЙ ТАЛМАЙ ДЭЭРЭ МАЙН 9-дэ БОЛОҺОН МИТИНГҺЭЭ

Энэ үглөөнhөө тэнгэриин үүлэтэй барагар байбашье, үйлсөөр ябаhан зоной нюдэд баяраар ошотоно. Орден, медальнуудаа зүүhэн дайнай ветеранууд илангаяа олон.

Майн 9-нэй үглөөгүүр Улаан-Үдымнай Соведүүдэй талмай дээрэ хүн зон олоор суглараба. Тэдэнэр гартаа улаан тугуудые, «СССР — эб найрамдалай түшэг тулгүүри», «Илалта туйлагша арадта — алдар соло», «Замбуулинда буу зэбсэгүүдые гаргахагүй» гэhэн бэшэгтэй лозунгнуудые баринхай жэгдээр жагсана. Зэргэ алхалhан колоннонууд талмайн алишье тээhээ орожол байна.

Ленин багшын хүшөөгэй дэргэдэ эдир пионернүүд дүрбэн тээhээнь хүндэтэ харуулда жагсанхай. Сэрэгэй духовой оркестр hүртэй дорюун аялгануудые гүйсэдхэнэ. Дайнай ветеранууд түбэй трибуна дээрэ гараба.

11 сагта фанфарануудай hүртэй хонгёо абяан соностожо, Улаан-Үдын залуушуулай болон комсомолшуудай митин' эхилбэ. ВЛКСМ-эй горкомой секретарь М. Хоренов митингые нээгээд, дайнай ветеран, Ленинэй орденто дайшалхы болон ажалай бусад олон орден, медальнуудаар шагнагдаhан, республикын ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ В. А. Сахьяновта үгэ үгэбэ.

— Агуу Илалтын 41 жэлэй ой гүйсэбэ. Энэ совет арадай эгэршэгүй алдар солын hайндэр болонхой. Коммунис партиин хүтэлбэри доро совет арад Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөе, Октябриин туйлалтануудые аршалан хамгаалаа юм. ВЛКСМ-эй обкомой, райкомуудай секретарьнар түрүүтэй республикын 12 мянган комсомолшууд дайнда мордоо бэлэй. Бүхыдөө эдэ жэлнүүдтэ сэрэгэй албанда татагдаhан 120 мянган хүнэй хахадhаа ехэнхинь дайчhаа бусажа ерээгүй hэн.

— Мүнөө үедэ хүн түрэлтэнэй ерээдүйдэ аюул тохеол донхой,— гээд үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлбэ.— Гэбэшье 1941 он дабтагдаха ёhогүй. Манай орон ямаршье агрессорые зогсоохо хүсэтэй. Үг залгамжалуулан, манай орон жэлhээ жэлдэ улам бэхижэнэ. Эб найрамдал мандаха болтогой!

Уран hайханай эд хэрэгсэлнүүдэй болон гар бэлэгүүдэй туршалгын заводой филигранщик, Афганистанай газар дайдада интернациональна уялгаяа дүүргэжэ бусаhан М. Бимбаев ендэр дээрэ гаража, аха үетэнэй баатаршалгые даган, мүнөө үеын залуушуулай гаргадаг эдэбхи үүсхэл тухай хөөрэбэ.

— Эрхэ сүлөөгэй түлөө Афганистанай газар дээрэ болодог тэмсэлэй үедэ манай сэрэгшэдэй баатаршалгануудые би нюдөөрөө хараhан, өөрөөшье тэрээндэ зарим тэды хубитаяа оруулhан байнаб. Мүнөө амгалан эрхэ байдалда ажаhуужа байhан хүнүүд империализмын шунахай дотоорые мартангүй, бүри hайнаар ажаллаха уялгатай,— гэбэ залуу комсомол хүбүүн.

Бүмбэрсэг дэлхэйн хүнүүд,
Дайнииe hүноон үгы хэгты,
Дайе эрид буруушаагты!—

гээд диктор уншана.

Үгэ абаhан сэрэгэй алба хаагша, младша сержант С. Глазунов, ВЛКСМ-эй горкомой секретарь И. Куриленко үнгэрhэн дайнай аюул зоболон тухай аха үетэнэй баатаршалгаар омогорхожо байhан тухай хэлээд, мүнөө үеын залуушуул, комсомолшуудай Эсэгэ ороноо хамгаалха гэhэн аханарай эрмэлзэл зоригые, нангин ёhо заншалые дээрэ үргэн ябахабди гэжэ мэдүүлбэ.

Минутын туршада дуугай зогсожо, митингдэ хабаадагшад Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда унагшадай дурасхаалые ёhолон хүндэлбэ.

Ленинэй хүшөөдэ хсёр тээhээнь аалиханаар дүтэлhэн залуушуул ногоон шэлбүүhэтэ ута гүрэлөөнүүдые дорохи табсан дээрэнь аалин зохидоор табиба. Агуу вождиин нангин захяа заабаринуудтай зүрхэнэйнгөө сохисо бүхэнии зэргэсүүлдэг залуушуул гээшэ ха юм.

Митингын түгэсхэлдэ Улаан-Үдын гарнизоной сэрэгшэд алхамаа жэгдээр татан, талмай дээгүүр гараба. Хойноhоонь гэшхэлhэн хүхэ үнгэтэй формотой эдир сэрэгшэдшье аха нүхэдhөө дутуугүй ябаха гэжэ оролдоно. Духовой оркестрнүүдэй эдир хүгжэмшэдые сугларагшад альга ташалгаар угтана. Эдэ эдир залуу үетэн эсэгэнэр, аханарайнгаа алдар солые үргэлжэлүүлхэ ёhотой бшуу.

Ямар үнэ сэнтэйгээр
Жаргалайнгаа түхоогдэhые
hанажа ябагты! —

гээд, тэдээндэ хандаhан үгэнүүд соностоно.

Митингдэ КПСС-эй обкомой секретарь К. К. Шомоев, республикын Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. А. Бадиев хабаадаа.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Советүүдэй талмай дээрэ митингын үедэ.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото.

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДҺЭЭ

Чернобыльскын атомна электростанцида авариин хойшолонгуудые усадхалгын хүдэлмэри майн 8—9-дэ үргэлжэлүүлэгдэhэн байгаа. Радиациин таралгые hуларуулха зорилготойгоор реакторые хүргэхэ хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана. Тиигэжэ радиоактивна бодосуудай гаралга эрид хороогдохо.

Оршон тойронхи газар дайдые бороогой уhаар бузарлуулхагүйн тула электростанциин оршондохи Припять мүрэнэй эрьенүүдтэ добо дошо байгуулха хүдэлмэри хэгдэнэ. АЭС-эй нэгэдэхи, хоёрдохи ба гурбадахи блогуудта гэмгүй hайн байдал тогтоогдонхой.

Атомай элшэ хүсэнэй талаар уласхоорондын агентствын (МАГАТЭ) генеральна директор Х. Бликс майн 8-да Чернобыльскын АЭС-эй оршондо ерэhэн байгаа. Эндэ тохёолдоhон оршон байдалтай, аюул усалые усадхаха талаар бэелүүлэгдэжэ байhан хэмжээ ябуулгануудтай совет эрдэмтэд, мэргэжэлтэд тэрэнии танилсуулба.

МОСКВАДА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ БОЛОБО

Чернобыльскын атомна электростанцида болоhон авариин түбэг хойшолонгуудые усадхалгада хабаадажа байhан эрдэмтэдhээ, мэргэжэлтэдhээ улам бүри hайн мэдээсэлнүүд ородог боложо байна.

Совет правительствын уряалаар манай орондо ерээд байhан Атомай элшэ хүсэнэй талаар уласхоорондын агентствын (МАГАТЭ) хүтэлбэрилэгшэд иимэ удхатай тобшолол хэбэ. Совет болон гадаадын журналистнуудта зорюулагдажа, майн 9-дэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын Хэблэлэй түбтэ үнгэргэгдэhэн пресс-конференци дээрэ МАГАТЭ-гэй генеральна директор Х. Бликс (Швеци), тэрэнэй орлогшо Л. Константинов (СССР), Агентствын ядерна аюулгүйе сахиха таhагай директор М. Розен (США) үгэ хэлэбэ.

СССР-тэ Атомай элшэ хүсэ хэрэглэхэ талаар гүрэнэй комитедэй (ГКАЭ), СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын, СССР-эй Госкомгидромедэй, СССР-эй Госатомэнергонадзорой хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаhан түхайдаа МАГАТЭ-гэй генеральна директор хөөрөө. МАГАТЭ-гэй түлөөлэгшэд вертолёдоор АЭС-hээ 18 километртэ оршодог Чернобыль хото дээгүүр, станциин оршон тойронхи нютагууд дээгүүр майн 8-да ниидэхэдээ, гэмтээгдэhэн агрегадые 800 метрhээ хараhан байгаа. Дээгүүрнь ниидэжэ харахадаа, авари тухай, тэрэнэй хойшолонгуудые усадхаха тухай яhала үргэн ехэ ойлгомжотой болоhон байнабди гэжэ Х. Бликс хэлэбэ.

Шухала шэнжэлгэ хэhэнэй hүүлээр авари тухай, тэрэнэй шалтагаанууд тухай, хойшолонгуудыень усадхаха талаар ямар хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэhэн тухай дэлгэрэнгы тодорхой мэдээ совет мэргэжэлтэдhээ абаха байнабди гэжэ МАГАТЭ-гэй хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлээ. Даб дээрэ абтаhан мэдээсэл зүрхэ сэдьхэлыемнай ханааба. Аюул усалай болохо үедэ цепной реакци зогсоогдоhон байгаа. Хохидогшодые медицинскэ талаарнь шэнжэлгэ энээнии баталаа: тэдэнэр нейтронуудаар ехэ туяа гэрэлдэ дайрагдаагүй.

Элhэ хайр, бор, шабар, доломит болон туулганhаа бүридүүлэгдэhэн халхабшын туhаламжаар радиоактивна бодосуудай туяаралгые hуларуулха талаар совет мэргэжэлтэдэй хэрэглэhэн методико тухай профессор М. Розен hайшаалтайгаар хэлэбэ. Энэнь богони болзор соо 30 километрэй оршон тойрондо радиациин хэмжээе hуларуулха арга олгоhон байна.

Москвада, Украинада үрэ түгэс уулзалганууд болобо, эдэнэй дүнгүүд бидэнэй ерэhэн тухай коммюнике соо найруулагдаба гэжэ Х. Бликс мэдүүлээ. Энэ документдэ зарим нэмэлтэнүүдые хэхые хүсэнэб. Атомай элшэ хүсэн хадаа хүн түрэлтэнэй ажал ябуулгын эгээл орёо, шухала hалбари болоно. Тиимэhээ эндэ нэгэ нэгэнтээе зүбшэн хэлсэхэ гээшэ тон шухала удха шанартай. Ушар иимэhээ МАГАТЭ хадаа иимэ ябуулгые бэелүүлхэ зорилготой эмхи болоно. Аюул усалые усадхан зайсуулха талаар абтаhан хэмжээнүүдэй үрэ дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхээ Венэдэ ерэхыень совет ханинараа урихадамни, тэдэнэр дуратайгаар зүбшөөhэн байна. Радиациин таралга тухай совет мэргэжэлтэдэй МАГАТЭ-дэ дары түргөөр мэдээсэhэниинь мүн лэ шухала удха шанартай.

Журналистнуудай олон тоото асуудалнуудта тэдэнэр харюусаба.

(ТАСС).

ЖУРНАЛИСТНУУДТАЙ УУЛЗАЛГА

УССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Ляшко Киевтэ ерэhэн гадаадын бүлэг журналистнуудтай уулзаба.

Чернобыльскын АЭС-тэ болоhон аварие усадхаха талаар бэелүүлэгдэжэ байhан хэмжээ ябуулганууд тухай тэрэ хөөрөө.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ журналистнуудай асуудалнуудта харюусаба.

Гидрометеорологиин ба оршон тойронхи байгаалиие hан шалгаха талаар СССР Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Ю. А. Израэль уулзалгада баадалсаhан байгаа.

(ТАСС)

ГАДААДЫН ЖУРНАЛИСТНУУД ЕРЭБЭ

КИЕВ. (ТАСС). Эндэ ерээд байhан гадаадын бүлэг журналистнууд арадай депутадуудай Киевскэ областной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ И. С. Плющтэй, арадай депутадуудай Киевскэ городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ В. А. Згурскитай уулзаба. Чернобыльскын АЭС-тэ болоhон авариин хойшолонгуудые усадхаха талаар бэелүүлэгдэжэ байhан хэмжээнүүд тухай хөөрэлдөө. Аюул усалhаа үндэhэтэй бэрхэшээл түбэгүүд усадхан зайсуулагдажа байна. Город болон область соохи байдал хэмдээ орожо байнхай.

Журналистнууд Макаровскын райондо хүрэжэ, нютагай, ажахынуудай, предприятинуудай, медицинскэ эмхи зургаануудай ажал ябуулгатай танилсаа. Эндэхи айл бүлэнүүдэй гэртэ ороhон байна.

Гадаадын корреспондентнүүд Украинын ниислэл хотын үзэсхэлэн hайхан газарнуудтай танилсаа. Энэл үдэртөө тэдэнэр Москва ошохоёо ниидэбэ.

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Чернобыльскын АЭС-тэ авариин болоhонhоо уламжалан, гадаадада гаргагдажа худалдагдаха эд товар, транспортна хэрэгсэлнүүд «радиоактивна талаар хорлогдохо» аюул түбэгтэ оронхой гэhэн худал хуурмаг үгэнүүд баруунай оронуудта тараагдана. СССР болон СЭВ-эй Европодохи зарим оронуудhаа эдеэ хоолой зүйлнүүдые, бусад эд бараа худалдажа абалгые хизаарлаха хэмжээнүүд Баруун Европын зарим оронуудта абтажа байна.

Иимэ ябуулганууд зохихо оронууд болон СССР-эй хоорондо баталагдаhан худалдаа наймаанай, экономическа, промышленна ба эрдэм-техникын харилсаан тухай уласхоорондын хэлсээнүүдэй зорилгонуудые буруу hүргэнэ, уласхоорондын худалдаа наймаанда тохёолдоhон асуудалнуудые шиидхэлгэдэ зүрюу харша ябадал болоно.

СССР-эй гүрэнэй тусхай зургаанууд энэ талаар шухала хэмжээнүүдые абаhан байгаа, мүноошье абажа байhаар. Радиациин талаар совет эд бараан, транспортна хэрэгсэлнүүд манай ороной хүн зондо, бусад гүрэнүүдэй эрхэтэдтэ аюул тохёолдуулхагүй байна.

КПСС-эй XXVII съезд: хурдадхалгын замаар

ШЭНЭ АРГЫН ШЭДИ ЕХЭ

1. БҮХЫ АМЖАЛТА—БЭЛЭДХЭЛҺЭЭ

Партиин ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев КПСС-эй XXVII съезд дээрэ партиин ЦК-гай Политическэ элидхэл хэхэдээ, «Нэн түрүүн газарай үрэжэлые дээшэлүүлхэ, худөө ажахые тогтууритай һайнаар эрхилхэ тухай хэлэгдэнэ. Үндэр ашаг үрэтэй технологи үргэнөөр хэрэглэхэ гэшэ ашагалалтын эшэ үндэһэн мүн гэжэ һүүлэй жэлнүүдэй дүй дүршэл харуулна» гэжэ тэмдэглэһэн байна. Газар тарялангай болон мал ажалай продуктнуудые улам элбэгээр үйлэдбэрилжэ бэлэдхэхын тула түрүү арга, эрдэмэй түйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэхэ гэшэ мүнөөдэрэй эрилтэ болоно юм. Бидэшье үнгэрһэн жэлнүүдтэ энэ зүгөөр тэды шэнэ арга нэбтэрүүлжэ, горитойхон амжалта туйлаабди. Нэн түрүүн Хүнтэйнгөө тарялангай газарай хүрьһэнэй һалхинда улеэлгэжэ муудалгаһаа хамгаалха түрүү арга, эрдэмэй түйлалтануудые хэрэглэжэ, ороошо ургамалай үндэр ургаса абаха зорилго табиһан байнабди.

Имэ арга нэбтэрүүлхэдээ урид бэлэдхэлэй горитойхон ажал ябуулагдаа юм. Тодорхойлбол, ажахынуудай газар бүридэлые хубаарилха талаар «Росгипрозем» институдай Оренбургын болон Краснодарай отделениинүүдэй 1975 ондо хэгдэһэн худэлмэриин муу шанартайгаар бүтээгдэжэ, манай эндэ таарахаар бэшэ байхадань, «Востоксибгипрозем» институдай Буряадай отделенидэ энэ ажалаа дахяад бүтээлгээ һэмди. Тиигэжэ хахалагдадаг газараймнай 93 процентдэ 50 севооборот гэхэ гү, али полинуудта 34, фермэ, отаранууд дэргэдэхи участогуудта тэжээлэй 16 севооборот хэрэглэгдэжэ болоо. Мүн районой газарай хүрьһэнэй шэнжэ шанар шэнжэлэгдэжэ, агрохимическэ картограммануудые зохёогдоо. Тэрэшэлэн газарайнгаа геоботаническа шэнжэлгэ сүм хэгдэһэн байна. Зональна гурим үргэнөөр хэрэглэхэ хэрэгтэ, улам һүжэрэн үргэдэжэ байһан элһэ тогтоохо тусгаар мэргэжэһэн Хүнтэйн лесхоз байгуулагдаа һэн. Богонихон болзор соо ой модоной ажахы 165 гектарта модо зуруулан тарижа, элһэ тогтоохо һөөг бургааһа 200 гектарта һуулгаһан байна. Саашадаа энэ лесхозые гүрэнэй ой модоной-мелиоративна станци болгохоор зорилго хабаадаа. Мүнөө үедэ жэлдэ 120 мянган тонно торф үйлэдбэрилэн бэлэдхэхэ, предприяти Баргажанай-Адагай «Ленинэй» гэжэ газарта бэрихаар шэнжэлгын болон проектын, мүн мүнгэ зоориин гаргашануудай документнүүд сүм зохёогдоо дүүргэгдэбэ. Энэ баримт 1987 ондо эхилхэ юм. Тиихэдэ районоймнай орхигдожо хаягдаһан хүушанай хабаадаа, тэхэрэлгэнүүдые һэльбэн шэнэлхэ, мүн уһалууриин богахон, дундуур хэмжээнэй һубаг, ханаабуудые шэнээр бариха талаар горитойхон ажал ябуулагдана. Мүнөө үедэ ажахынууд газарай хүрьһэ хамгаалха техникэ хүсэд хүрэхөөр абажа, һаадгүй ашагладаг болоо. Районоймнай газараа һайнаар, агротехническэ заабариин ёһоор элдүүрилжэ, тарилга хэдэг дүршэлтэй механизаторнууд олошоронхой.

Уридшалан һайн бэлэдхэл хэнгүй, зональна гурим урагшатайгаар нэбтэрүүлхын аргагүй байгаа һэн. Шэнэ гурим хэрэглэхын урда тээ али бүхы талаһаань һайнаар шэнжэлжэ, өөһэдтөө таарахаар хубилгаһан байнабди. Хүнтэйн тарялангда зональна гурим нэбтэрүүлхэ асуудал түрүүлэн КПСС-эй райкомой пленумдэ, удаань ажахынуудай партийна суглаануудта, механизаторнуудай дунда үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ, тракторна бригада бүхэндэ хүдэлмэриин түсэбүүд тодорхойлогдон зохёогдоо һэн. Эндэ Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай эрдэмтэд, «Востоксибгипрозем» институдай Буряадай отделениин болон Агропромышленна комитедэй мэргэжэлтэд горитойхон туһаламжа үзүүлһэн байха юм. Газар тарялангдаа зональна гурим нэбтэрүүлхэ үедөө энэ шэнэ аргамнай механизаторнуудай зүблөөнүүдтэ, агрономическа конференцинүүдтэ оло дахин зүбшэн хэлсэгдэһэн, тракторна бригадануудай бригадирнууд Ивалга ошожо, институдай хэһэн туршалгануудтай танилсаһан байна. Тиихэдэ Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай хүдэлмэришэдэй туһаламжаар районоймнай бүхы ажахынуудта нэбтэрүүлэгдэхэ тула бүридэнь зональна гурим, методическа заабаринууд зохёогдожо, бүхы хүдэлмэриинь нарижаар хинан шалгагдадаг байгаа.

Тарилгынгаа газарые бүридхэн хубаарилхадаа, севооборотоо шэнэлээбди. Мүн эндэ тарилгымнай газарай бүридэл үндэһөөрөө хубилгадаа. Жэшээлбэл, мүнөө ороошото ургамалнуудай тарилга бүхы хахалагдадаг газарай 44 процентынь эзэлнэ. Тиихэдэ тэжээлэй ургамалнуудай тарилга 33,7 процент, сэбэр паар 21,5 процент хүрэтэрөө үргэдхэгдөө. Тэрэшэлэн газарай хүрьһэнэй һалхинда улеэлгэжэ муудалгаһаа хамгаалха хэмжээнүүд зохёогдожо урагшатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Мүч Хүнтэйн тарялангда газараа тарилгын урда тээ элдүүрилжэ бэлдэхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ашаа үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, тариха ургамалнуудаа, сортнуудые шэлэн тодорхойлхо, ороошото болон тэжээлэй ургамалнуудые тариха технологиёо нарижуулан һайжаруулха талаар горитойхон хүдэлмэри ябуулагдадаг болоо.

Районоймнай гурбан — Карл Марксын нэрэмжэтэ, Уланай, Хилганын колхозуудай Хүнтэйн тарялангда гол түлэб гурбан, дүрбэн политой севооборонууд хэрэглэгдэнэ. Энэ севооборотой ёһоор, шэниисэ гансал сэбэр паар дээрэ таригдана. Тиихэдэ хара тарянай, обёосой үрэһэнэй тарилга сэбэр паар дээрэ хэгдэдэг гуримтай. Ажахынуудай механизаторнууд ороошото ургамалнуудаа 50 метр үргэнтэйгөөр сэбэр паартай һэлгэсэлдүүлэн, хойноһоо урагшань һужаагтуулан таридаг байха юм. Иигэжэ тарихадань, хабартаа, мүн зунай эхеэр газрайнь хүрьһэн һалхинда улеэлгэжэ муудахагүй байна бшуу. Һужаагтуулан таригдаһан ороошото ургамалнуудай хоорондохи сэбэр паараа элдүүрилхэдээ, хүрьһыень урбуулангүй хахалдаг болонхой.

Сэбэр паарай шанарта онсо анхарал хандуулагдана. Ажахынуудаймнай механизаторнууд сэбэр паараа, эрдэмтэдэй заабариин ёһоор, хэдэн удаа элдүүрилнэ. Тусхайлбал, май, июнь һаранuудта КПШ-9 түхэлэй культиватораар, хяаг ногоондо даргдаһан участогуудаа КПШ-3,8 түхэлэй культиватораар элдүүрилдэг. Удаань июлиин эсэстэ, августын эхеэр сэбэр паараа 20—22 сантиметр гүнзэгыгөөр хүрьһыень урбуулжа хахална. Зунай хугасаада нэгэ удаа гүнзэгыгөөр хахалхаһаа гадна 4—5 дахин культиваци хэжэ, заабол борнойлжо, хүрьһыень нягтаруулан жэгдэлдэг байна. Имэ аргаар элдүүрилэгдэһэн сэбэр паарай буртаг ногоон сүм усадхагдажа, һайнаар жэгдэлэгдэнэ. Тарилгын урдахана сэбэр паар «КПШ 9», «КПС-4» түхэлэй культиватораар заабол элдүүрилэгдэдэг. Хэрбээ үбһэ ногоондо даргдашаһан байбалнь, «КПШ-3,8» түхэлэй культиватор хэрэглэнэ. Сэбэр паараа тарилгын урда тээ жэгдэлжэ культиваци хэхэ гэшэ шухала. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада имэ аргаар бэлдэгдэһэн полиһоо тогтууритай баян ургаса абтаа.

Ороошото ургамалнуудай ургаса эрид дээшэлүүлхэ талаар нилээд ехэ арга боломжотой сэбэр паар һайнаар бэлдэхэ хүдэлмэридэ партиин райком горитойхон анхарал хандуулна. Жэл бүхэндэ сэбэр паар һайн шанартайгаар хахалжа, саг болзортонь бэлдэхын түлөө тракторно-тарян ажалай бригадануудай, ажахынуудай дунда социалис мүрысөөн эмхидхэгдэдэг болонхой. Ажалай энэ тэмсэлдэ оролсожо, эрхимлэһэн мэргэжэлтэд, бригадирнууд, ажахынуудай парткомуудай секретарьнар, хүтэлбэрилэгшэд моральна болон материальна талаар урмашуулагдана, онсо шалгарһан ажахынуудай, бригадануудай коллективүүдтэ партиин райкомой, райгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдана. Сэбэр паар хахалжа бэлдэгшэдэй мүрысөөнэй дүнгүүд хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй заншалта үдэр согсологдодог гуримтай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ сэбэр паарта анхарал хандуулдаг болоһоной ашаар ороошо тарыа горитойхоноор хуряадаг болообди. Жэшээлбэл, Уланай колхоз нёдондо бүхы шэниисэе сэбэр паар дээрэ тарихадаа, гектарай 34 центнер тарыа суглуулаа һэн. Тиихэдэ Хилганын колхоздо 20 центнер болоһон байгаа.

Эдэ жэлнүүдтэ үрэһэ хүрэнгэ элбэгжүүлхэ тарилгада гол анхарал хандуулагдана. Районой ажахынууд мүнөө нютагтаа таараһан баян ургасатай сортын ороошо тарыа таридаг болоо. Жэшээлбэл, нёдондо бүхы ороошото ургамалнуудай ехэнхинь баян ургасатай сортын ургамалнуудай үрэһөөр таригдаа һэн. Тиихэдэ шэниисэ, ешмээн, хара тарянай тарилгада бүхыдөө һайн сортын ургамалай үрэһэн хэрэглэгдээ. Тодорхойлбол, «бурятская-34», «бурятская-79» сортын шэниисэ, «удыч жулты», «сельма» сортын обёос, «онохойская» сортын хара тарян, «нарымчанин» сортын ешмээн таригдана.

Хоёр бүлэгһөө бүридэһэн тус статьягай энэ хуби соо зональна гурим нэбтэрүүлхээр хэгдэһэн бэлэдхэл, тэрэнэй ашаг үрэ тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэбэ. Удаадахи түгэсхэлэйнь хубида түрүү технологи, шэмэ шанартай тэжээлэй ургамалнуудые ехээр тариха талаар район дотор ябуулагдажа эхилһэн хүдэлмэри тухай хэлэгдэхэ юм.

В. БАЗАРОВ,
КПСС-эй Баргажанай райкомой нэгэдэхи секретарь.

Буряадай Автономито Сове[illegible]
Социалис Республикын
ХУУЛИ

«БУРЯАДАЙ АССР-эй ХУУЛИ ГАРГАЛГЫН ЗА[illegible] ДҮРИМҮҮДТЭ ХУБИЛАЛТАНУУДЫЕ ОРУУЛ[illegible]ХАЙ» БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВ[illegible] ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗЫЕ БАТАЛХА ТУХА[illegible]

Буряадай Автономито Совет Социалис Респу[illegible] Верховно Совет иигэжэ тогтообо:

«Буряадай АССР-эй хуули гаргалгын зар[illegible] мүүдтэ хубилалтануудые оруулха тухай» Бу[illegible] АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1986 [illegible] релиин 7-ой Указые баталха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президи[illegible]
Түрүүлэгшэ А. БАДИ[illegible]
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президи[illegible]
Секретарь А. БЕРЕЩИ[illegible]

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1986 оной апрелиин 26.

Буряадай АССР-эй
Верховно Соведэй
ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҮРГЭЛЖЫН КОМИССИНУУДАЙ БҮРИДЭЛ[illegible] РИМ ХУБИЛАЛТАНУУДЫЕ ОРУУЛХА Т[illegible]

Буряадай АССР-эй Верховно Совет иигэжэ [illegible]

1. Республикаһаа гаража ошоһонтойнь, де[illegible] эрхэ түлөөлэгшөө болзорһоо урид таһалдуулһантайн[illegible] рамдуулан, нүхэр Валентин Федорович Лысовые [illegible] дай АССР-эй Верховно Соведэй Байгаали ха[illegible] байгаалиин нөөсэнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ талаар[illegible] сиин гэшүүнэй, Леонид Дмитриевич Шопхоевые [illegible] дай АССР-эй Верховно Соведэй Промышленност[illegible] лаар комиссиин гэшүүнэй үүргануудһаа сүлөөлх[illegible]

2. Депутат Доржи Тибочкиевич Цыремпиловые[illegible] ряадай АССР-эй соёлой министрээр томилогдо[illegible] дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно С[illegible] Соёлой ба спортын талаар комиссиин түрүүлэгш[illegible] гануудһаа сүлөөлхэ;

Депутат Дондок Юможапович Цыбикжаповые[illegible] ряадай АССР-эй Ажалай талаар Гүрэнэй комит[illegible] рүүлэгшээр томилогдоһонтойнь дашарамдуулан, [illegible] дай АССР-эй Верховно Соведэй Элүүрые хамгаал[illegible] социальна хангалгын талаар комиссиин гэшүүнэй[illegible] нуудһаа сүлөөлхэ.

3. Депутат Виктор Еремеевич Тугутовые [illegible] АССР-эй Верховно Соведэй Соёлой ба спортын [illegible] комиссиин түрүүлэгшээр;

депутат Дамба Зодбич Жалсараевые Бу[illegible] АССР-эй Верховно Соведэй Соёлой ба спортын [illegible] комиссиин гэшүүнээр;

депутат Александр Афанасьевич Молитвин[illegible] ряадай АССР-эй Верховно Соведэй Байгаали ха[illegible] ха, байгаалиин нөөсэнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ [illegible] комиссиин гэшүүнээр һунгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президи[illegible]
Түрүүлэгшэ А. БАДИ[illegible]
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президи[illegible]
Секретарь А. БЕРЕЩИ[illegible]

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1986 оной апрелиин 26.

Буряадай АССР-э[illegible]
Верховно Соведэ[illegible]
ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СО[illegible] БҮРИДЭЛДЭ ОРОДОГ ЗАРИМ ХҮНҮҮДЫЕ ТҮ[illegible] ҺААНЬ СҮЛӨӨЛХЭ БА ТОМИЛХО ТУХАЙ [illegible] ДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИ[illegible] УКАЗУУДЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Совет иигэжэ то[illegible]

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Прези[illegible] баталан абаһан:

Буряадай АССР-эй Ажалай талаар Гүрэнэй ко[illegible] түрүүлэгшээр нүхэр Дондок Юможапович Цыбикж[illegible] томилхо тухай 1985 оной декабриин 10-най;

Пенсидэ гараха болоһонтойнь дашарамдуулан, [illegible] дай АССР-эй соёлой министрэй тушаалһаа нүхэр [illegible] Зодбич Жалсараевые сүлөөлхэ тухай 1986 оной [illegible] риин 15-най;

Буряадай АССР-эй соёлой министрээр нүхэр [illegible] Тибочкиевич Цыремпиловые томилхо тухай 1986 [illegible] январиин 15-най;

Пенсидэ гараха болоһонтойнь дашарамдуулан, [illegible] дай АССР-эй нютагай промышленностиин ми[illegible] тушаалһаа нүхэр Мария Федосеевна Завгоро[illegible] сүлөөлхэ тухай 1986 оной мартын 18-най;

Буряадай АССР-эй нютагай промышленностин[illegible] нистрээр Виктор Леонович Савельевые томилхо [illegible] 1986 оной мартын 18-най — Указуудые баталха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президи[illegible]
Түрүүлэгшэ А. БАДИ[illegible]
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президи[illegible]
Секретарь А. БЕРЕЩИ[illegible]

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1986 оной апрелиин 26.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ һургуули

ХОДОДОО ҮНДЭР ХЭМЖЭЭНДЭ

Хорин совхозой Ааланай отделениин коммунистнуудай һурадаг марксизм-ленинизмын үндэһэ-һуурийн һургуулида нээмэл хэшээл үнгэргэгдэбэ. Тус һургуулиин шагнагшад «КПСС-эй дотоодын ба гадаадын политикын гол шухала асуудалнууд» гэһэн курс хоёрдохи жэлээ шудалан үзэжэ байна. Дэдэ-Анаагай эхин һургуулиин багша Цырен-Ханда Цыденовна Батуева олон жэлэй туршада таһалгаряагүй пропагандистаар хүдэлхэ зуураа, баян дүй дүршэлтэй болонхой.

Нээмэл хэшээлэй эхилхын урда тээ совхозой парткомой секретарь А. Л. Аструхаевтай уулзажа, пропагандист Батуевагай ажал хүдэлмэреэр һонирхобобди.

— Цырен-Ханда Цыденовна хэшээлнүүдээ хододоо һонирхолтойгоор үнгэргэдэг. Шудалан үзэжэ байһан материалнуудаа ажабайдалтай нягтаар холбохые тэрэ оролдодог. Тиигэхэ зуураа, шагнагшадайнгаа юрэнхы политическэ бэлэдхэлые саг үргэлжэ хараадаа абадаг байха юм. Мүн өөртөө ехэ эрилтэтэйгээр хандадаг хүн гээд тэмдэглэлтэй. Хэшээл бүхэндөө онсо анхарал хандуулан, аргагүй ханамжатайгаар бэлдэдэг. Тиимэһээ тэдэнь сагай эрилтэдэ харюусамаар, үндэр хэмжээндэ үнгэргэгдэнэ, — гэжэ нүхэр Аструхаев пропагандистые магтан хөөрэбэ.

— Һургуулиимнай шагнагшадай тоодо 16 хүн ороно. Тэдэнэр политическэшье, мэргэжэлэйшье талаар ондо ондоо бэлэдхэлтэй юм. Олонхидынь совхозой нэгэдэхи отделениин механизаторнууд, малшад, мэргэжэлтэд, — гэжэ пропагандист Батуева дуулгаха зуураа, урдаа табяатай байһан дэбтэр нээжэ, — тиимэһээ үзэжэ, шудалжа байһан темэнүүдээр даабаринууд тусгаарлан үгтэдэг гээшэ. Шагнагшаднай конспектнүүдые бэшэжэ һурана. Энэнь тэдэнэй удаадахи хэшээлнүүдтэ бэлдэхэдэнь, горитойхон туһа боложо үгэдэг. Энээнһээ гадна шагнагшаднай һуралсалай энэ жэлэй хугасаа соо 6 реферат бэшээ, — гээд мэдүүлбэ.

Жэшээнь, КПСС-эй райкомой гэшүүн, малшан Д. Б. Ринчинов «Арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтэ» гэһэн темээр һонирхолтой реферат бэлдэжэ, шагнагшадай анхараһда дурадхаһан байна.

Тус һургуулиин шагнагшад отделениие эрхилэгшэ Ц. Б. Батуев, эбэртэ бодо мал харууһалагшадай бригадир Ж. С. Бадмаев гэгшэд мүн лэ һонирхолтой рефератуудые бэшэжэ, нүхэдэйнгөө урда үгэ хэлэһэн, анхаралыень татаһан, табигдаһан асуудалнуудта таарамжатай, зүб харюунуудые үгэһэн юм.

Нээмэл хэшээл дээрэ шэнжэлэгдэһэн «КПСС-эй гадаадын политическэ стратегиин гол шэглэлнүүд» гэһэн темээр реферат бэлдэһэн коммунист, ажалай ветеран Б-Г. Д. Мухагшанов һонирхолтой хөөрэлдөөнэй эхи табиба.

— Түрэл партиингаа XXVII съездын материалнуудтай танилсаад байхадаа, тэдэниие түгэс бэелүүлхэ хэрэгтэ совет хүн бүхэн эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсаха зэргэтэй, — гэжэ нүхэр Мухагшанов тэмдэглэбэ. — Өөрөө би тракторно-тарян ажалай бригадирай орлогшоор хүдэлнэб. Тиимэһээ энэ жэлэй хабарай тарилгада али зэргын бэлэдхэлтэй хүрэжэ ерэһэн тухай хэлэлтэй. Совхозой ороошото ургамалнуудай талмай 1242 гектар болоно. Тэндэһээ хамта дээрээ 11933 центнер шахуу ургаса хуряагдан абтахаар хараалагдана гэхэ гү, али гектар бүриһөө 9,6 центнер ургаса хуряаха уялгатайбди. Энэ даабаря заатагүй дүүргэхэ ёһотойбди. Бүхы техникэмнай бүрин бүтэн. Гэбэшье дутагдалнууд бии. Тэдэнээ түргэнөөр усадхажа, хабарай тарилгые богони болзор соо, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ гэһэн зорилго табигдана.

Тиин отделенидээ элдэб ажалда хүдэлдэг, тус һургуулиин шагнагшад партиин XXVII съезд дээрэ табигдаһан ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын программые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ яажа өөрынгөө хубита оруулха байһан тушаа хөөрэлдэбэ.

— Энэ хэшээл дээрэ мүнөө үе сагай уласхоорондын байдал тухай, манай партиин гадаадын ба дотоодын политикын хараа шугам тухай һонирхолтой хөөрэлдөөн болобо гээшэ. Хэнэйшье мэдэһээр, манай Совет гүрэн түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, амгалан тайбан байдалай, эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг юм, — гээд дайнай ба ажалай ветеран, коммунист М. Г. Шарапов хэлэбэ. — Бидэ, совет хүнүүд, дайн гээшые өөрынгөө бэе, мяха шуһан дээрэ үзэһэн хадаа, тэрэнэй али зэргын сэнтэйе һайн лэ мэдэнэбди. Жэшээнь, манай энэ заахан һууриинһаа 70 гаран хүн дайнда хабаадалсаа. Тэдэнэй гуша гаранинь баатарай үхэлөөр унаа. Мүнөө эдэ нүхэдэймнай аша, гушанар, зээнэрынь түрэл нютагтаа хүдэлжэ, олоной магтаалда хүртэжэ ябана. Тэдэниие харахадаа, үнэн зүрхэнһөө баясагшаб. Тиигэншьегүй яахабиб. Саг жэлэй ошохо бүри анда нүхэдэймни һайхан абари зан, шэг шарайнь бүри эли тодоор һанагдана. Тэдэнэй мүнхэ дурасхаалда тогтоогдоһон хүшөө нютагаархидтамни үхэлтэ шэнэ дайнай аюул сарахыень үдэр бүхэндэ уялгана.

Пропагандист Батуева хэшээлнүүдтээ техническэ хэрэгсэлнүүдые тааруугаар хэрэглэдэг юм. Энэшье хэшээлэй үедэ «Эб найрамдалай, амгалан тайбан байдалай түлөө тэмсэгшэдтэ» гэһэн диафильм харуулаа һэн.

Хорин совхозой Ааланай отделениин коммунистнуудта марксизм-ленинизмын үндэһэ һууриин һургуулида хэшээлнүүдые үнгэргэдэг пропагандист Батуева шагнагшадайнгаа политическэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ зуураа, тэдэниие ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр элсүүлнэ. Элидхэлнүүдые бэлдэһэн шагнагшадынь совхозойнгоо холо, ойрын отара, гүүртэнүүдээр ябажа, тэндэ хүдэлдэг хүнүүдтэй һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Энэнь тон хэрэгтэй, һайшаалтай хэрэг гээшэ.

— Политическэ һургуулида һуража, эдэ хэшээлнүүд дээрэ үзэһэн, шудалһан юумэмнай бидэнэй ажал хүдэлмэридэ һайн талаһаа нүлөөлнэ, — гэжэ үхэршэн, коммунист Д. Б. Ринчинов хөөрэлдөөнэй үедэ мэдүүлбэ.

Нээмэл хэшээлэй хүдэлмэридэ партиин райкомой партийна кабинедэй дэргэдэхи методическа соведэй хүтэлбэрилэгшэ, Хорин хоёрдохи дунда һургуулиин директор Н. Ц-Д. Осорова, Хорин нэгэдэхи дунда һургуулиин класс һаа ба һургуулиһаа гадуур хүдэлмэриие эмхидхэгшэ Г. Ц-Д. Цыреторова, партиин райкомой партийна кабинедые даагша В. Х. Хахалова гэгшэд хабаадажа, пропагандист Ц-Д. Батуевагай үнгэргэһэн хэшээлдэ үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байха юм.

Мүнөө Хорин совхозой Ааланай отделениин коммунистнууд, партийна бэшэ эдэбхитэд түрэл партиингаа XXVII съездын түүхэтэ удха шанартай документнүүдые хүн зондо ойлгуулха талаар горитой хүдэлмэри ябуулна.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Зураг дээрэ: Дэдэ-Анаагай эхин һургуулиин багша, пропагандист Цырен-Ханда Цыденовна Батуева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

ҺУНГУУЛИИН БАЙКАЛЬСКА 70-дахи ОКРУГҺОО БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ҺУНГУУЛИИН ОКРУЖНОЙ КОМИССИИН БҮРИДЭЛ БАТАЛХА ТУХАЙ

«Буряадай АССР-эй Верховно Соведые һунгаха тухай» Буряадай АССР-эй Хуулиин 23, 24, 26 болон 57-дохи статьянуудта үндэһэлэн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтооно:

Һунгуулиин Байкальска 70-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадые һунгаха һунгуулиин окружной комиссиие ниитын эмхинүүд болон ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдэй иимэ бүридэлтэйгөөр баталха:

Һунгуулиин окружной комиссиин түрүүлэгшэ **Тоут** Михаил Григорьевич, директор — Баргажанай заһабарилгын-механическа түбэй мастерскойн хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай коллективһээ.

Һунгуулиин окружной комиссиин түрүүлэгшын орлогшо **Толбина** Зоя Александровна, парткомой секретарь — Шитханай совхозой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай коллективһээ.

Һунгуулиин окружной комиссиин секретарь **Башаров** Петр Иванович, Баргажанай леспромхозой парткомой секретарь — Баргажанай районно коммунис организациһаа.

Һунгуулиин окружной комиссиин гэшүүд:

Бадмаева Марина Нимаевна, багша — Гусихын дунда һургуулиин багшанар болон техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй коллективһээ.

Бросева Людмила Петровна, багша — Шитханай дунда һургуулиин багшанар болон техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй коллективһээ.

Вильмов Александр Вилорьевич, Баргажанай леспромхозой жолоошон — Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунис Союзай Баргажанай районно организациһаа.

Гусев Константин Степанович, Шитханай совхозой тракторист — Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунис Союзай Баргажанай районно организациһаа.

Егоров Юрий Алексеевич, слесарь — Баргажанай заһабарилгын-механическа түбэй мастерскойн хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай коллективһээ.

Елизов Сергей Николаевич, «Иркутсклесстрой» трестын Баргажанай СМУ-гай экскаваторщик — Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунис Союзай Баргажанай районно организациһаа.

Овчинникова Елена Юрьевна, хүдэлмэришэн — Баргажанай леспромхозой ОРС-ын хүдэлмэрилэгшэдэй коллективһээ.

Ткаченко Валерий Дмитриевич, хүдэлмэришэн — Баргажанай леспромхозой Гусихын модо бэлэдхэлгын участогай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай коллективһээ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ А. БАДИЕВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь А. БЕРЕЩИНОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1986 оной майн 8.

ЗАХААМИНАЙ РАЙОНДО

ШАХАН ТАРГАЛУУЛНА

СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой дүй дүршэлтэй малшад Софья Жапова, Санжай Бадмаев хоёр гүрэндэ тушаагдаха 80 толгой эбэртэ бодо малые шахан таргалуулна. Бортын отделениин түрүү малшад эдэ хашараг, гунжадаа хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтэдэ тушаахадаа, толгой бүриин шэгнүүрые дунда зэргээр 350—370 килограммда хүргэхэ юм.

МИХАЙЛОВКЫН ҺААЛИШАД ЭРХИМЛЭНЭ

Михайловкын совхозой Түбэй фермын һаалишад, эдэ үдэрнүүдтэ нёдондо жэлэй энэ хаһатай сасуулбал, үдэрэйнгөө һаам 470 килограммаар дээшэлүүлжэ, урма баяртайгаар хүдэлнэ.

480 центнер һү үйлэдбэрилхэ апрель һарынгаа түсэб МТФ-гэй һаалишад уридшалан дүүргээ. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Г. Б. Будаева, М. Д. Банзаракцаева, А. С. Дамбаева болон бусад мүрысөөнэй манлайда дабшана. Сагаан эдеэ ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ ажахын ахамад зоотехник В. Г. Сосоров, фермые даагша Ц-Д. Б. Лубсанов, тэжээл бэлдэлгын цехэй хүдэлмэришэн В. Л. Самбилов, А. Ц. Лубсанов гэгшэд өөһэдынгөө хубитые бодотоор оруулна.

Ш. БАКШЕЕВ.

ҮНДЭР УРГАСА АБАХА ГЭБЭ[illegible]

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

Ажахынуудта мүнөө хартаабха тариха хаһа оробо. Нэн түрүүн һайн шанартай, элдэб үбшэнгүй үрэһэ тариха, илангаяа тэрэниие хордожо, арюудхажа тариха гээшэ үндэр баян ургасын эхин болоно.

Тиимэһээ таригдаха үрэһые түрүүшын ээлжээндэ илгажа, хүлдэһэн, үжэһэн, үбшэлһэн муу хартаабхыень хуу түүжэ хаяха хэрэгтэй. Республикын зарим ажахынуудта хартаабхань фитофтороз, һарша, ризоктониоз гэхэ мэтэ үбшөөр үбдэдэг, мүн хуурайгаар, нойтоор үжэдэг байна.

Нёдондоной ургасые шэнжэлжэ үзэхэдэ, колхоз, совхозуудта 8,3 мянган гектарай хартаабха элдэб үбшэнтэй, тэрэнэй 2,6 мянган гектарынь фитофтор, 3,2 мянган гектарынь макроспориоз, 1,3 мянган гектарынь ризоктониоз үбшөөр үбшэлһэн байгаа. Илангаяа Кабанскын районой Хандалын совхозой, Байгалай ОПХ-гай, тэрэшэлэн Прибайкалиин, Бэшүүрэй, Ивалгын районуудай зарим ажахынуудай хартаабхын ургасада фитофтор үбшэн дэлгэрэнхэй гэжэ элирүүлэгдээ һэн.

Энэ жэлэй тарилгын үрэһыешье шалгажа үзэхэдэ, республикын ажахынуудта бии байһан хартаабхын үрэһэнэй 19,4 процентнь элдэб үбшэндэ абтаһан гэжэ элирүүлэгдэнхэй. Илангаяа үжэһэн, муудаһан үрэһэн ехэ.

Хартаабхын ургасые элдэб үбшэнэй ехээр гэмтээхэгүйн тула эгээл мүнөө үедэ юу хэхэ ёһотой гээшэб?

Түбхын түрүүн үрэһыень тарихын урда тээ уһанда худхагдаһан ТМТД-ын суспензи гэдэг хороор хордохо хэрэгтэй. Хартаабхын тонно бүхэндэ 2,1—2,8 килограмм тиимэ хоро хэжэ хордохо болоно. Мүн хартаабхын үрэһэнэй тонно бүхэндэ 0,5—1 килограмм хүртэхэ циневэ хоро гү, али 0,25—0,5 килограмм купрозан хэжэ, үбшэнһөөнь арюудхахада өөрэгүй. Үбшэлһэн үрэһэнэй бүхы хартаабха иигэжэ хордогдохо ёһотой.

Ургасые буртаг ногооной ехээр дарахагүйн тула 50 процентын прометрин хоро гектарай 3—5 килограмм хүртэхөөр сасаха ушартай. Ондоогоор хэлэбэл, энэ хорые уһанда худхаад, тракторта шагтагалһан түхеэрэлгөөр гектарай 200—400 литр хүрэтэр сасаха байна.

Саашадаа хартаабхын үбшэлхэгүйн тула ургасынь сэсэгүүдэй буурсагай монсойжо эхилээд байхада фитофтороз, макроспориоз болон бусад үбшэнһөө һэргылхээр 80 процентын циневэ препарат гектарай 2,4—3,2 килограмм нормотойгоор сасаха ёһотой. Үгышье һаа, тэрэнэй орондо 80 процентын купрозан хоро гектарай 2,4 килограмм хүртэхөөр сасахада болох[illegible] рэниие уһанда худхаж[illegible] рэглэхэдээ, гектар [illegible] 400 литр хүрэтэр саса[illegible] рэгтэй.

Хартаабхын ургасы[illegible] эдеэшэхын тула тэрэ[illegible] ряахынгаа урда тээ [illegible] мааень сабшажа абах[illegible] тай. Юуб гэхэдэ, ёһоо[illegible] шээгүй, һайса хальһ[illegible] хартаабхада абаһаар [illegible] үбшэн халдадаг. Мүн [illegible] наар хуряахада гэмтэһ[illegible] таабха баһал үбшэлдэг[illegible]

Ургасыень хуряахын [illegible] хартаабхын эшые ам[illegible] сабшажа абахада үшөө [illegible] рээ һайн бэ гэхэдэ, [illegible] хеэр, ургаса гээлтэгүйгө[illegible] тана, хартаабха гэмтэ[illegible] Хоёрдохёор, һургагүй [illegible] эдеэшэнэ ха юм. Иимэ [illegible] таабха элдэб үбшэндэшье [illegible] бэгдэсэгүй байна бшуу. [illegible] мэһээ үрэһэн болгогдох[illegible] таабха малтажа эхилхэ[illegible] —14 үдэр урид эшэнүү[illegible] сабшаха, харин эдеэ[illegible] хэрэглэгдэхэ хартаабхын [illegible] 5—7 хоног урид [illegible] абахада болоно.

Иигэжэ хартаабхын [illegible] хордохоһоо эхилээд, [illegible] хойноһоо харууһалха, [illegible] хуряажа абаха хүрэтэ[illegible] заабарниие нарижаар [illegible] байбал, үбшэнгүй, һай[illegible] нартай хартаабха абт[illegible] на.

А. БОТО[illegible]
ургамал хамгаалха р[illegible] кын станциин лаборат[illegible] даагша.

Гол һалбаримнай—

хонин ажал

УРАГШАТАЙ, УРМАТАЙ

Галуута нуурай хойно оршодог сэлгеэ һайхан Сэльбэ нютагта Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишодой нэгэн Баяр Раднаевич Бальчиновай бригада байрланхай. Баяр Раднаевич жарандаа дүтэлжэ ябаһан, олон табан үгэгүй, даруу зантай хүн. Энэ нүхэрнай хорин табан жэлэй туршада хони үсхэбэрилгэдэ ажаллана. Даалгагдаһан хүдэлмэридөө харюусалгатайгаар хандадаг, бүхы шэнэ, түрүү арга ажалдаа нэбтэрүүлжэ, ашаг үрэтэйгөөр хүдэлхын түлөө аһан шадалаараа оролдоно.

Баяр Бальчинов ажахынгаа хонишодой социалис мүрысөөндэ нэгэтэ бэшэ илажа, шалгарһан байха. Арбадахи, арбан нэгэдэхи табан жэлнүүдэй хугасаада хурьгадай шэгнүүр нэмээхэ, нооһо хайшалха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргээ. Баяр Бальчиновай отарада мүнөө эхэ хонидынь хурьгалжа дүүрэбэ. Эндэ зуун эхэ хонин бүриһөө 102 хурьган абтанхай. Баяр Раднаевич, тэрэнэй һамган Бутыт-Ханда Самбуевна үдэрһөө үдэртэ оролдон бүхы хүсэ шадал соогоо эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллана. 25 жэл соо тэдэнэй хайшалжа тушааһан нооһоной хэм хэмжүүрые тооложо бүридхэхэдэ, 40 мянган килограмм болоно. Энэ нооһоор 120 мянган метр эрхим шанартай бүд нэхэжэ болоно.

Эндэхи хонишодой байра байдал яһала һайн, үбһэ, һолоомоншье элбэгээр зөөгдэһэн, хэдэн үдэртэ хии бараанай, һалхи шуурганай болоошье һаань, һанаа зоболтогүй. Һайса дулаалагдаһан байра соонь сэбэр, хуурай. Энэ байрын ехэ һаруул хуби соонь 650 гаран хурьган түлжүүлэгдэжэ байна. Хурьгадынь өөдэргэн, хаамагууд соогоо тангаршаан наадана.

Эдэ хурьгадай түргэнөөр тэнжэхэнь урматай. Хурьгадта шэмэтэй болон минеральна тэжээл, сэбэр уһан саг үргэлжэ үгтэнэ.

Баяр Бальчиновай отарада хамтадаа 650 эхэ хонин харууһалагдана. Хонидынь февраль-март һаранuудта хурьгалһан юм.

— Харууһалжа байһан һурэгэйнгөө зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга абажа, хонин бүриһөө 3,6 килограмм нооһо хайшалжа, хурьгадай шэгнүүрые эхэһээнь һалгааха үедөө 20 килограммда хүргэхэ уялгатайбди. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын түлөөдэ олон жэлэйнгээ дүй дүршэлые хэрэглэн, бүхы арга шадабаряа гаргаа гээшэбди, — гэжэ Баяр Раднаевич хэлэнэ.

Хонишоной ажалда нэбтэрүүлхээр шэнэ юумэн байхагүй гэжэ һанахаар. Тэёэд Баяр Раднаевич саг үргэлжэ шэнэ юумэ бэдэржэ олоод, хэрэглээд лэ байдаг. Тобшолон хэлэхэдэ, тэрэ колхозойнгоо олохон хонишодто дүй дүршэлөөрөө, зүбшөөл заабаряараа туһалаа юм.

Р. БАЛДАНОВ.

Һургуулиин реформые хэрэгжүүлнэбди

АЛАСАЙМНАЙ ХУБИ ЗАЯАН ХЭНЭЙ ГАРТАБ?

һуралсалай зургаануудай олон һалбариин ашаар 1985 ондо 8 класс дүүргэгшэдэй 99,9 процент дунда эрдэм абахаар һуража байна.

Һургуулиин реформо соо табигдаһан эрилтын ёһоор, юрэнхы эрдэмэй дунда һуралсалай байгуулалта хубилгагдажа захалба. Буряад үхибүүдые тоололсон, бүхы багашуулай гэхэ гү, али зургаан наһаяа гүйсэгшэдэй 20 процент үзэг бэшэгтэ һургагдажа байна.

Һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шанарые эрид һайжаруулха асуудалда Гэгээрэлэй министерство гол анхаралаа хандуулаа. Һурагшадай үзэл бодолые хурсадхаха, ажалда, гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ, бэеынь тамирые хатуужуулха, шата шатын һуралсалай хоорондохи холбооё бэхижүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдаа.

Шэнэ предмедүүд бии болгогдоо, программанууд хубилгагдаа, һурагшадай мэдэсые, журамые сэгнэлгын шэнэ нормонууд нэбтэрүүлэгдээ, шэнэ учебнигүүдээр ном заалгада шэлжэн оролго захалаа.

1—4-дэхи, 5—7-дохи, 8—10-дахи классуудта ажалда һургалгые үндэһөөрнь хубилгаха, бүхы залуушуулые мэргэжэлтэй болгохо хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдана.

1986—1987 онуудай һуралсалай жэлдэ юрэнхы эрдэмэй үдэрэй һургуулинууд 11 жэлэй болгогдохо, зургаан наһатай 5925 һурагшад абтаха. Энээнтэй дашарамдуулан, республикын Гэгээрэлэй министерство, арадай гэгээрэлэй таһагууд, һургуулинууд бэлэдхэлэй хүдэлмэриие эдэбхижүүлэнхэй.

Энэ талаар хэгдэһэн туршалгануud, бэлэдхэлэй буряад классуудта ябуулагдаһан хүдэлмэриин дүршэл хадаа һургуулиин реформын шухала эрилтые бэелүүлхэ талаар һургуулинуудта, олониитэдэ, түрэлхидтэ гол замуудые заажа үгөө гэхэдэ болохо.

Эмхидхэлэй хүдэлмэриин хэгдэһэнэй ашаар Ивалгын, Новокижингинскын, Оймoрой, Улаан-Үдын 25-дахи болон бусад һургуулинуудта зургаан наһатаниие һургалга һайнаар ябуулагдана. Эдэ һургуулинуудта таһагууд байгуулагдажа, залгалаанууд баригдажа, багашуулай үдэр унтаха, амарха, наадаха арга олгогдонхой юм. Мүн Сэлэнгын районой Юрөөгэй, Түнхэнэй районой Зүүн-Мүрэнэй буряад һургуулинуудта иимэ эрхэ байдал байгуулагдаа. Бэлэдхэлэй классуудта һайн эрхэ байдал хангаһанайнгаа түлөө эдэ һургуулинууд республиканска хэрэлга-конкурсдо илажа гараһан байна.

Хэрбээ багшын методическа һайн бэлэдхэлтэй, хүүгэдэй наһые хараадаа абан хүдэлхэ шадабаритай байбал, зургаан наһатайшуул һуралсалайнгаа программые ядамаггүй дабажа шадаха гэжэ ажабайдал гэршэлнэ. Новокижингинскиин дунда һургуулиин багша В. К. Газинскаягай, Сэлэнгын районой Загастайн дунда һургуулиин багша Л. П. Серебренниковагай дүршэл энээниие батадхана.

Мүнөө сагта һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие имагтал хурдадхалгын замаар нарижуулан һайжаруулха аргатайбди. Хурдадхалгын зам хадаа хүдэлмэриин бүхы онол аргые шэнэлхые, хуушаараа байха эрмэлзэлээ булижа, шэнээр ажаллаха хүсэлдэ абтахые хараална гэжэ КПСС-эй Генеральна секретарь М. С. Горбачёвой хэһэн Политическэ элидхэл соо хэлэгдэнэ. Энэ талаар абажа харабал, республикын олон һургуулиин багшанар, педколлективүүд хүдэлмэриеэ шэнэдхэн хубилгажа байна. Өөһэдынгөө предмедүүдые заахадаа, коммунис байгуулгын гол шухала зорилгонуудтай холбожо шадана.

Багшалалгын түрүү дүй дүршэлые согсолон, олоной дунда нэбтэрүүлгэ, мүн һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин гол зэбсэг гэжэ сэгнэгдэдэг урогые нарижуулан һайжаруулга хадаа Закаменскын 1-дэхи, Мухаршэбэрэй, Турунтаевын, Петропавловкын һургуулинуудта хуулита болонхой. Эдэ һургуулинуудай директорнүүд Т. И. Добрынина, Т. А. Покацкая, Н. Д. Костикова, А. Н. Таракановская гэгшэд өөһэдөө эрхим жэшээ харуулдаг, хэшээлнүүдтээ багшанараа уридаг юм. Тэдэнэй хэһэн урогууд политическэ шэглэлтэйнүүд. Тэдэнэр лекци, семинар, консультаци, тобшололгын урогуудые үнгэргэдэг. Хүшэр темэнүүдые үзэхын урда тээ, гадна шэнэ программатай холбоотой асуудалнуудые үзэхэ үедэ уридшалан ойлгуулгын онол арга хэрэглэгдэнэ.

Һурагшадай политическэ мэдэсые үргэдхэхын тула, тэдэнэй компьютерна бэлэдхэлые үндэһэжүүлхын тула, тэрээнһээ уламжалан, химеэр, биологеор, физикээр, информатикын ба тооолон-тодорхойлолгын техникээр үхибүүдэй бэлэдхэлые гүнзэгырүүлхын тула Улаан-Үдын 36-дахи (директорынь И. М. Стулёв), 22-дохи (директорынь Н. Н. Дубатовко), Хурамхаанай районой Барханай (директорынь Ц. Ш. Чимитцыренов) дунда һургуулинуудай багшанар промышленна ба хүдөө ажахын предприятинуудта комплексно экскурсинуудые үнгэргэдэг, зохёохы шанартай даабаринуудые үгэдэг, шабинарайнгаа алгоритмическэ бодомжын шадабариие хүгжөөлгөөр үсэд зоримгой хүдэлмэри хүүлэдэг байна.

Мүнөө үедэ республикын партийна, ажахын органуудай, гэгээрэлэй эмхи зургаануудай шиидхэжэ байдаг гол шухала зорилгонуудай нэгэн хадаа ажалай һуралсалые нарижуулан һайжаруулга болоно. «Ажалай уг үдхые гүнзэгыгөөр шэнэдхэн хубилгангүйгөөр лэ социальна талаар эрид хубилалта түйлахын аргагүй юм. Эрдэм-техникын хубисхалай оршондо ажалые саашаданы шэнэдхэн хубилгаха ябадал хүнүүдэй эрдэм һуралсалда ба мэргэжэлдэ үндэр эрилтэнүүдые табина»,— гэжэ М. С. Горбачев партиин XXVII съезд дээрэ заагаа. Энэ хадаа яаха аргагүй зүбөөр хэлэгдэһэн үгэнүүд.

Залуушуулай юрэнхы дунда һуралсалые саашадань нарижуулан һайжаруулха тухай партиин обкомой бюрогой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бэелүүлэн, харьяата предприятинууд, һургуулинууд хамтын оролдолго гаргажа, үйлэдбэриин һуралсалые һайжаруулха хэмжээнүүдые абаһан байна. Жэшээнь, предприятинуудта, ажахынуудта хүдэлмэриин дүн хамта 3872 һуури байгуулагдаа, һурган хүмүүжүүлэгшэд, үйлэдбэриин һуралсалай мастернууд болгогдон, 100 хүн томилогдоо, түхеэрэлгэ, техникэ үгтөө.

8-дахи классай һурагшадые УПК-нуудта, һураһсалай цехүүдтэ, тодорхой мэргэжэлэй участогуудта ябуулдаг болоһон ушар ажалай һуралсалда түйлэгдэһэн һайн алхам гэжэ сэгнэгдэнэ. Республика доторнай 8-дахи классай 2154 һурагшад тодорхой мэргэжэл шудалдаг болоо.

Харин ахалагша классайхид һургуулинуудтаа, һуралсалай-үйлэдбэриин комбинадуудта 78 ондо ондоо мэргэжэл шудална гээшэ.

Ажалай һуралсалда анхаралай һайнаар хандуулагдадаг болоһоной ашаар 1985 ондо 10 класс дүүргэгшэдэй 84,2 процентнь мэргэжэл ололгын шалгалта баряа.

Республика доторнай һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шэнэ түхэл бии болоно. Жэшээнь, Шэнэ-Бэрээндэ завод-һургуули байгуулагдаа, тиихэдэ һурагшадай үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдтэ бригадна подряд хэрэглэгдэнэ.

Эндэ дурдагдаһан хэмжээ ябуулганууд хадаа һургуулиин реформые бэелүүлгын эхин гэжэ харагдаха ёһотой. Социально-экономическа хүгжэлтын хурдадхалгые, эрдэм-техникын дэбжэлтые эзэм дээрэ дааха шадалтай хүнүүдые хүмүүжүүлгэ хадаа һургуулиин реформые бэелүүлгын эсэсэй зорилго болоно бшуу.

Гэхэтэй хамта реформые бэелүүлгын ябасашье, уг удханьшье һанаһанда хүрэнэгүй гэжэ КПСС-эй XXVII съезд дээрэ хэгдэһэн Политическэ элидхэл соо тэмдэглэгдээ һэн. Тэрэ тон зүб.

Зургаан наһатаниие һургалгаар республика доторнай һайн алхамай хэгдэжэ байбашье, гэгээрэлэй зарим таһагууд, һургуулинууд энэ хэрэгтэ албан хойрогоор хандаһаар. Мүнөөдэрэй мэдээгээр, буряад һургуулинуудай 60 процент, тэрэ тоодо бага-комплектнэ 57 һургуули зургаан наһатайшуулые үдэр унтуулха, амаруулха аргагүй. Илангаяа Яруунын, Зэдын, Хурамхаанай, Баргажанай районуудта энэ асуудал удаанаар шиидхэгдэнэ.

Һургуули, мүн һургуулинуудта залгалтануудые бариха асуудалнууд Хэжэнгын райондо хангалтагүйгөөр шиидхэгдэнэ. Тэндэхи 14 буряад һургуулиин 5-ниинь лэ зохисотой арга боломжотой юм.

Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэдхэлгын узуур удхые ойлгоогүй багшанар үшөө бии байна. Процентын түлөө тэмсэлэй шүүмжэлэлдэ орохолоор, өөһэдынгөө харюусалгые һуладхаад, зааһан юумэеэ һурагшадтаа һайнаар ойлгуулхын орондо классай журнал соо «хоёрнуудые» дүүрэн табижа, һанаагаа амаруулдаг, хүтэлбэрилэгшэдэйнгөө ажаглалта хэхэдэ, процентын түлөө оролдоһон болгожо һөөргэдэдэг багшые гам хайрагүй шүүмжэлхэ, зэмэлхэ хэрэгтэй.

«Хоёрые» табихын орондо «гурбахануудые» табижа, һуралсалай «шанерай» процентые ехэ болгохо тухай эндэ хэлэгдэнэгүй. Харин багша бүхэн өөрынгөө заажа байһан предмедые үхибүүдтэ һайнаар, шанартайгаар ойлгуулха, тэдэнэй логическа бодолгые хурсадхаха, юрэдөө, һураха, һайнаар һураха хүсэл түрүүлхэ ёһотой гэһэн эрилтэ табигдана бшуу.

Педагогическа уран шадабаритай болохые эрмэлзэдэггүй, политическэ бэлэдхэлээ дээшэлүүлхэеэ оролдодоггүй хүнүүд багшын һууриие эзэлхэ ёһогүй.

Бүгэдэ ниитын һуралсалай хуулиие хэншье хазагайруулха эрхэгүй. Гэхын хажуугаар 1985—1986 онуудай һуралсалай жэлэй түрүүшын хахадай дүнгые хаража үзэхэдэ, республикын һургуулинуудһаа 186 хүн гаража ошоһон байна. Тэдэнэй 41-ниинь хүдэлмэридэ ороо, 76-ниинь ПТУ ошоо. Илангаяа Зэдын райондо олон хүн һургууляа хаяна. Үнгэрһэн хоёр жэлдэ тэндэ 17 хүн һурахаяа болёо, Захааминай районд 18 хүн, Түнхэнэй районд 17 хүн, Улаан-Үдэдэ 33 хүн һуралсалаа орхёо.

Ажалда һургалгадашье дутуу дунда зүйлнүүд олон. Зүгөөр тэдэнээ ойрын сагта усадхаха талаар хэмжээнүүд абтаха зэргэтэй.

Бүхы багшанар, илангаяа коммунистнууд үндэр харюусалгын гүн мэдэрэлые сэдьхэл зүрхэндөө шэнгээжэ, партиингаа табиһан асари ехэ зорилгонуудые сүм бэелүүлхын түлөө тэмсэхэ уялгатай. Юуб гэхэдэ, эгээл үнэтэ юумэеэ — ерээдүйнгөө эрхэтэдэй хуби заяае манай общество бидэндэ даалганхай бшуу. Мүнөөнэй һурагшад хадаа Эхэ оронойнгоо хожомой сагай нюур шарайе түлөөлхэ, ерээдүйн үйлэдбэриие эзэм дээрээ даажа абаха байна. Бидэ ямараар тэдэниие һургахабибди, ямараар хүмүүжүүлхэбибди, тэрээнһээ мнай Эхэ оронойнай саашанхи хуби заяан дулдыдаха гэжэ мүнөөдэрэй багша бүхэн ойро зуурашье мартаха ёһогүй!

П. БАРДАХАНОВ,
республикын гэгээрэлэй министр.

Агууехэ Илалтын

ОЛОНОЙ НЭГЭН

Манай аха нүхэдэй хуби заяан, ажабайдалайнь намтар Эхэ оронойнай түүхэтэй таһаршагүй холбоотойл даа. Бүхы арад зоной баяр жаргал, уйдхар гашуудалшье, ажалай ехэ амжалтанууд, һүрөөтэ дайнда түйлагдаһан булганай илалта тэрэ үеын хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэл соо, наһанайнь ябадалда хэзээдэшье мартагдашагүй мүр сараа үлөөгөө ха юм.

Гушаад ондо нютагтань түрүүшын хамтын ажалай эмхидхэгдэхэдэ Даша-Дондок Жимбеев наял 16—17 наһа гүйсэһэн эдир залуухан хүбүүн ябаа. Морин анзаһаар газар хахалжа, ойдо гар хюрөөгөөр модо отолжо, үхэр малшье адуулжа, юрэдөөл элдэб ажал хэжэ, хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажа эхилһэн юм.

Уданшьегүй тэрэ үетэн хүбүүд Дондогой Нанзит, Батомүнхын Цырен-Дондок, Базарай Балдан, Бадмын Батомүнхэ болон бусадтай хамта трактористын мэргэжэл шудалжа, обоото мунханта Тудхалтын, мүн Тураасгайн, Үлэнтэ, Дарбагайн үндэр гүбээнүүдые хахалжа, олон зуун, мянган жэлдэ нойрсожо байһан хооһон тала дайдаар «булад хүлэгүүдэй» хүсэтэ аялга зэдэлүүлһэн. Эгээн түрүүн тэдэнэйл шэнэ газарые хахалжа, тарялан болгоһон полинууд дээрэ мүнөө Могсохоной, Худанай совхозуудай механизаторнууд тарилга хэжэ байна бшуу.

1937 ондо Даша-Дондок Ринчинович Улаан Армиин уялгата албанда абтажа, Буряад оронойнгоо суута командир И. В. Балдыновай хүтэлбэрилгэ доро Бурковдивизионой зэргэдэ сэрэгэй һургуули гараха золтой байгаа. Эндэ младша лейтенантын курса дүүргээд, Монголой хилэ дээрэ алба хэжэ байхадань, гитлеровскэ фашистнууд манай Эхэ орондо добтолон орожо, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилээ бэлэй.

— Эгээн түрүүн 1941 оной февральда Тула станци шадар бууxадамнай манай сэрэгшэд дайсадые Москва шадар үй бута сохёод, баруулжань нилээд холохон хүрэтэр намнаад байгаа. Түмэр харгын захаар, талаар һамна бута сохигдоһон, дүрэһэн, шатаһан немецүүдэй техникэ, түмэр түдэгэ арзайлдажа, арха-барха хэбтээ һэн. Бидэ Ока голые ябуудгаталаад, Долгоруково, Мценск һууринууд шадар байлдаанда ороо бэлэйбди,— гэжэ Даша-Дондок Ринчинович хөөрэнэ.

Эгээл эндэһээ эхилһэн сэрэгшын хатуу шэрүүн, дайнай аюултай харгынь үшөө дүрбэн жэлдэ үргэлжэлжэ, тоогүй олон бэрхэшээлнүүд, үхэлэй аюулнууд урдань ушарха гэжэ тэрэ хаанаһаа мэдэхэб даа. Дайн байлдаанай боложо байһан газарта нэгэшье үдэр амиды мэндэ ябажа гараха гээшэ бүхэли жэлээр сэнтэй гэжэ хүнүүд дэмы хэлсэдэггүй ёһотой. Тээд дүрбэн жэлнай нэгэ үдэр бэшэ ха юм. Жэшээлхэдэ, ехэ буудалдаанай үедэ танкын хуяг гү, али томо үхэр буугай халхабша хүниие һомонһоо, снарядай тэһэрдэһэнһээ зарим тэды абардаг байгаа гүб даа. Харин ябаган сэрэгшэдые һомонһоо, тэһэрһэн бомбо, снарядай түгдэрхэйнүүдһээ халхалха юумэн хаана байхаб. Үгы. Гансал найдаха юумэн — окопой урда обоолһон шорой, өөрын аза талаан, зол хуби. Буугай һомоной аадар шэнгеэр адхаржа, бомбо, снарядуудай залгаа тэһэржэ байхадашье ябаган сэрэгшэд эрхэ бэшэ бодожо, добтололгодо ороxо баатай болодог һэн. Тиигэнгүйгөөр хайшан гэжэ дайсаниие дарахабши.

Даша-Дондок Жимбеев 1942 оной зун морин сэрэгэй 8-дахи корпусой зэргэдэ ГПЗ гэхэ гү, али бусадһаа урид ябаха заставада эскадроной командирай орлогшо байжа, Воронеж хото шадар болоһон хатуу шанга тулалдаанда хабаадаа. Немец фашистнууд эндэ айхабтар ехэ хүсэ суглуулжа, манай сэрэгэй эзэлжэ байһан обороонье һэтэ сохин урагшаа сүмэржэ орохо, Москвае ороной урда зүгэй нефть болон бусад шухала хэрэгсэлнүүдһээ таһалха һэдэлгэ гаргаа юм.

— Заримдаа үдэрэй 3—4 дахин добтололгодо ородог һэмди. Немецүүдшье һайсахан хюдагдаа, манайшье олохон хүбүүд баатарай үхэлөөр унаа һэн даа. Урагжа байһан таряан соогуур, хара утаа уняар, гал дүлэн соогуур ябахаш. Гайтайхан лэ бэлэй,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Удаань тэрэнэй алба хэжэ байһан морин сэрэгэй корпус бүри намарһаа эхилжэ Сталинград шадар болоһон айхабтар шанга тулалдаанда хабаадаа. Тиигээд тэндэ хүрээлэгдэһэн немецүүдэй ехэ бүлэгые бута сохилсожо, эндэ дайсантай эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдаһанай, эскадроноо һайнаар командалһанайнгаа түлөө Улаан Одоной орденоор, «Шэн зоригой түлөө» медаляар шагнагдаа. Мүн эндэ хоердохёо хүндэхэнөөр шархатаа.

— Ушарынь иимэ юумэн болоһон юм. Дон мүрэнэй баруун эрьедэ плацдарм гэхэ гү, али нэгэ багахан газар эзэлээд, урдаһаамнай добтолон ороһон дайсадтай шангахан тулалдаабди. Полкын миномедой расчедой хуу алуулшахадань гансаараа үлөөд, үндэр үдхэн үрмэдэһэ, халаахай соо тэрэнээ тодхожо, фашистнүүд тээшэ минэнүүдые ябуулжал мэдэбэб. Тиигэжэ байтарни хажуудам холо бэшэ дайсанай снаряд тэһэрээд, би холо шэдүүлшэһэн, бүглэршэ һэн, үшөө шархатаһан байгааб. Эгээл энэ үедэ манай полкын офицер — младша лейтенант Бирюков гэжэ хүн намайе үрмэдэһэн сооһоо оложо, лазаредтэ үргэлжэ абаашаһан юм,— гэжэ Даша-Дондок Ринчинович хөөрэнэ.

Тэрэнэй удаа Курска дүхэриг шадар болоһон дайнда хабаадалсажа, Хуушан Оскол хотын хажуу тээгүүр Десна мүрэниие гаталжа, Чернигов хотые сүлөөлэлсөө. Мүн тэрэнэй частиин сэрэгшэд Днепр мүрэниие гаталаад, 1944 оной хабар Баруун Буг мүрэн дээрэ ерээд байгаа.

Нэгэтэ частиинь командир тэрэниие дуудажа асараад, иигэжэ хэлэбэ:

— Ахалагша лейтенант Жимбеев, та Польшын Армия Краевын сэрэгэй нэгэ бүлэгтэй холбоо тогтоохын тула Ковель хото ошохо болобот. Нэгэ взвод сэрэгшэд тантай ябаха. Һэримжэтэй ябаарайгты, харгыдатнай элдэб аюул тохёолдожо болохо.

Нээрээшье тэдэнэр удангүй ойтой, намаг газарта шэбээлһэн немец-фашистнарай туһамаршад бандеровүүдэй томо отрядтай дайралдажа, хэдэн час буудалдаад, олон хүнүүдээ гээгээд, оройдоол 3 хүн үлөө. Дайсанай ара талаар һара шахуу ой модон, намаг налхи газараар бэеэ нюужа ябаха баатай болобо. Эндэ одоол олон аюулнууд тохёолдоо, хэдэ дахин немецүүдэй һабарташье орон алдаа. Тиигэжэ ябаһаар тэндэхи партизанууай суута командир Сабуровай нэгэ отрядтай ниилээ һэн.

Һүүлдэнь өөрынгөө частиие оложо ерэхэдэнь, нүхэдынь ехэтэ гайхалсаа юм.

— Жимбеев, шамайгаа дайсадай гарта орожо һалаа гэжэ тоолоод байгаалди. Шимнай амиды мэндэ ерэбэлши,— гэлдэжэ хухилдөө һааб даа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай түгэсхэлэй шатада капитан Жимбеевэй частиин сэрэгшэд Нэгэдэхи Белорусска фронтын зэргэдэ ябалсажа, Одер мүрэн шадар дайсанай Померанска бүлэгые бута сохилсоһон байна. Берлин хотодо 60 километр дутэ ошоод байхадань дайн дүүрээ һэн.

1946 оной хабар тэрэ нютагтаа бусажа ерээд, элдэб ажалда хүдэлөө. Хүдөө ажахые һэргээн бодхооxо, хүгжөөхэ хэрэгтэ бага бэшэ хубитаяа оруулаа. Үнэн сэхэ, түрүү хүндэ ямаршье хүнгэлэлтэ гэжэ байдаггүй, тэрэ хэрэгшьегүй, харин тэрэ хододоо түрүү зэргэдэ, бусадые урагшань дахуулан ябаха, эгээл хүндэ хэрэг ажалые бэедээ даажа абаха уялгатай гэдэг ааб даа. Эгээл тиимэһээ Худанай совхозой партийна организациин (мүнөө Могсохоной совхозой) Улааха-Аралай фермые даажа абахые дурадхахадань Даша-Дондок Ринчинович арсаагүй һэн. Нилээд наһатай болоһон, бэеынгээ элүүрэй тиимэ һайн бэшэ байгаашье һаань, ажалай болон дайнай ветеран нүхэр Жимбеев бүхы халуун хүсэл эрмэлзэлээ, эмхидхэхы бэлиг шадабаряа зорюулан хүдэлөө. Улааха-Аралай һү һаалиин фермэ тэрэ үедэ олон жэлдэ ажахы, район соогоо эгээл ехэ һү һаадаг гэжэ суутай байһан. Эдэбхи хэшээл ехэтэй ажалайнь гэршэ болоһон тэмдэг — Ажалай Улаан Тугай орден тэрэнэй энгэртэхи дайшалхы орденууд болон медальнуудайнь хажууда яларан байдаг.

Мүнөө Д.-Д. Р. Жимбеев наһанайнгаа хүндэтэй амаралтада үни гараашье һаа, совхозойнгоо ажал хүдэлмэридэ ходо анхаралаа хандуулжа, хамтын хэрэгүүдтэ халуун абьяастайгаар хабаадалсажал байһаар.

Манай мүнөөдэрэй жаргалта һайхан ажабайдалые байгуулалсаһан, улаан шуһаараа хамгаалалсаһан хүнүүдэй нэгэн тухай эндэ хөөрэбэбди.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д.-Д. Р. Жимбеев.

Хэжэнгын район.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС • АПН

ИЛАЛТЫН 41 ЖЭЛЭЙ ОЙЕ ҺАЙНДЭРЛЭБЭ

БЕРЛИН. Фашизмһаа немец арадые сүлөөлһөөр 41 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Берлиндэхи Трептов-Парк соо сүлөөлэгшэ-совет сэрэгшэдэ бодхоогдоһон хүшөөгэй дэргэдэ веногууд табигдаба. СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер болон республикын бусад хүтэлбэрилэгшэд веногуудые табилгада хабаадаһан байгаа.

УЛААН-БААТАР. Фашизмые илаһаар 41 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Зайсан хада дээрэ совет сэрэгшэдтэ бодхоогдоһон хүшөөгэй дэргэдэ веногуудые табилгын баяр ёһолол Монголой ниислэл хотодо болобо. МНРП-гэй ЦК-һаа, МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиумһээ, МНР-эй Министрнүүдэй Соведһээ, Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмһөө, Монголой гүрэнэй болон ниитын эмхинүүдһээ веногууд табигдаа.

МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ж. Батмунх, МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Д. Содном, республикын партийна ба гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд, Монголой Арадай армиин ветеранууд, Улаан-Баатарай ажалшадай түлөөлэгшэд энэ ёһололдо хабаадаһан байна.

БУДАПЕШТ. Илалтын үдэртэ зорюулагдаһан фильмүүдэй неделя Будапештдэ нээгдэбэ. Энэ ехэ һайндэрэй программын үндэһөөр Венгриин ниислэл хотын кинотеатрнуудта «Обыкновенный фашизм» гэһэн совет картина харуулагдажа эхилээ. Милитаризмын бодото нюурые элиршэлһэн, эб найрамдал хамгаалхые, дайнай аюулые зайсуулан сарахые уряалһан элдэб оронуудай түрүү үзэлтэй режиссернуудай зохёолнууд фестивалиин программада оруулагданхай.

ВАРШАВА. Политическэ болон ажалай эдэбхи үүсхэлэй оршон байдалда Польшын арад Илалтын үдэрые тэмдэглэбэ гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, ПНР-эй национальна оборонын министр, армиин генерал Ф. Сивицкий ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлбэ. 41 жэлэй урда тээ Соведүүдэй ороной баатар габьяата арад болон тэдэнэй шэн зоригто Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөе, бэеэ дааһан байдалые хамгаалжа, фашис Германиие, тэрэнэй союзнигуудые бута сохижо илалта түйлагада, дэлхэйн хүгжэлтэ дэбжэлтые аршалан абаралгада шиидхэхы хубитаяа оруулһан байгаа.

НЬЮ-ЙОРК. Фашизмын хархис хүсэнүүдые тэрэнэй бута сохиһонойнь түлөө хүн түрэлтэн Советскэ Союзда хэтэ мүнхын баяр баясхалан хүргэжэ байдаг юм гэжэ дэлхэйн хоёрдохи дайнай ветеран американ-совет хани барисаанай национальна соведэй түрүүлэгшэ Джон Червини мэдүүлбэ. СССР-эй иимэ ехэ толотомо илалта түйлаагүй һаань, мүнөө дэлхэйн дээрэхи байдал тад ондоо байха һэн гэжэ тэрэ ТАСС-ай корреспондент А. Сидоруктай хөөрэлдэхэдөө тэмдэглэбэ. Нацис рейхэй уг залгамжалагшадай зонхилжо байдаг ЮАР-ай хүн зондол адли, арад түмэн расис богоолшолгын гэнжэдэ хүрмэгдөөд байгаа бшуу. Совет хүнүүдэй эрэлхэг зориг, баатаршалга гаргажа, абарһанайнь түлөө американецууд ехэ уялгатай юм — гэжэ США-гай ниитын ажал ябуулагша мэдүүлбэ.

Фашизмые илаһаар 41 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Дж. Червини совет арадта амгалан тайбан байдал, зол жаргал, һайн һайханиие хүсэбэ. Илалтын үдэр Холбоото Штадуудташье национальна һайндэр мэтээр тэмдэглэгдэжэ байна гэжэ тэрэ хэлээ. Тиигээшье һаань, манай ороной зонхилхы бүлэгөөрхид энээндэ һаад тойбо ушаруулхые али болохоор оролдоһон байгаа. Хэтэрхэдээ тэдэнэр үнгэрһэн сагай үйлэ хэрэгүүдһээ һургаал абахые дурагүйдэнэ. Эгээл тиимэһээ совет арадай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн мүнөө болотор олонхи американецуудта мэдэгдээгүй дайн болоно бшуу. Һургуулиин болон университедүүдэй учебнигүүд соо түүхэтэ бодото баримтанууд хазагайруулагдана, Европодо болон Алас-Дурна зүгтэ болоһон дайн байлдаануудай талмайнууд дээрэ Советскэ Союзай дүүргэһэн шиидхэхы үүргэ тухай юуншье дурдагданагүй. Фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ манай орон СССР-эй союзник байһан юм гэжэ мүнөө «совет аюулһаа» айха жэхыхэ тухай худал хуурмаг номнолоор хүмүүжүүлэгдэһэн олохон залуу американецуудай юушье мэдэдэггүй байһаниинь гайхалтайшье бэшэ.

Үнгэрһэн сагай түүхэтэ үнэн зүбые залуу үетэндэ ойлгуулха, худал хуурмагые, тэрэнэй аюултай хойшолонгуудые элиршэлхэ гээшэ уялгамнай болоно гэжэ бидэ, дэлхэйн хоёрдохи дайнай ветеранууд, тоолонобди гэжэ Дж. Червини мэдүүлээ.

Фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ манай оронуудай харилсаа, холбоон хадаа түүхын зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ мартагдашагүй хуудаһан болохоһоо гадна, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө Советскэ Союзтай хүсэлэл оролдолгонуудаа нэгэдүүлхыемнай баадхана гэжэ американ ниитын ажал ябуулагша үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

МЕХИКЭ. Гитлеровскэ фашизмые совет арадай илаһаар 41 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай үдэшэ Мехикэдэ болобо. «Мексикэ—СССР» гэжэ хани барисаанай болон соёлой харилсаанай институт тэрэниие эмхидхэһэн байгаа. Национальна конгрессэй депутат Мануэль Фернандес Флорес суглараашадай урда үгэ хэлэхэдээ, нацизмые бута сохилгодо СССР шиидхэхы хубитаяа оруулһан байна гэжэ мэдүүлбэ. Вашингтоной эзэрхэг түрмхэй политикые зайсуулан сараха гээшэ мүнөө үедэ бүхы хүн түрэлтэнэй найгин зорилго болоно. Буу зэбсэгүүдые зайсуулан сараха, ядерна дайнай аюулые зогсоохо, замбуулинай дайдада зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гаргахагүй талаар шэглүүлэгдэһэн СССР-эй эб найрамдалта үүсхэлнүүдые мексикынхид һайшаан дэмжэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

РАБАТ. Фашизмые илаһаар 41 жэлэй ойдо зорюулагдаһан үдэшэ эндэхи Совет соёлой түбтэ болобо. Мароккын олониитын түлөөлэгшэд, профсоюзай ажал ябуулагшад, залуушуул тэрээндэ хабаадаа. Тэдэнэр фашис Германиие бута сохилгодо Советскэ Союзай шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн тухай элидхэл шагнаһан, гитлеровскэ булимтарагшадһаа Зүүн Европын оронуудые Совет Армиин сүлөөлһэн тухай фильм хараһан, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд тухай фотовыставкэтэй танилсаһан байгаа.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЭЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ ШАТА

ЖЕНЕВЭ. Ядерна болон замбуулинай буу зэбсэгүүд тушаа совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй ээлжээтэ шата делегацинуудай пленарна заседаниваар эхилбэ. В. П. Карпов — СССР-эй делегациие, М. Кампельман США-гай делегациие толгойлно.

Хөөрэлдөөнүүдтэ амжалта түйлагдажа болохо, совет делегаци энээниие түйлаха хараа бодомжотой гэжэ В. П. Карпов пленарна заседаниин эхилхын урда тээ журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. Зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан бүхы гурбан бүлэг асуудалнуудаар совет тодорхой дурадхалнууд хөөрэлдөөнүүдэй стол дээрэ табигдаад байна. Эдэ дурадхалнууд үгэсэ ойлголсолгые түйлаха харгы зам нээнэ. Эгээл тиимэһээ американецууд харюу үгэхэ зэргэтэй гэжэ СССР-эй делегациие хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглэбэ.

ХИТАД ХЭЛЭН ДЭЭРЭ ХЭБЛЭГДЭБЭ

ПЕКИН. «Жэньминь жибао» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, К. Марксын болон Ф. Энгельсэй зохёолнуудые 50 боти хитад хэлэн дээрэ гаргаха талаар гушан жэлдэ үргэлжэлһэн хүдэлмэри КНР-тэ дүүрэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай ород хэлэн дээрэ бэлдэһэн, немец хэлэн дээрэ тэдэниие барлажа гаргалгын түрүүшын суглуулбаринуудые хараада абажа, тэрэ хэблэгдэһэн байгаа гэжэ мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Энэ ушарта зорюулагдаһан суглаан дээрэ КПК-гай ЦК-гай пропагандын таһагые даагша Чжу Хоуцзе үгэ хэлэхэдээ, марксизм хадаа оюун ухаан бодолой хүсэтэ зэбсэг болоно гэжэ тэмдэглээ. К. Марксын, Ф. Энгельсэй зохёолнуудые хэблэлгэ Хитадта тон шухала удхашанартай байна.

...зураг ...ушаа

«ҮНГЭРҺЭН ҮЕ САГТАЯА УУЛЗАЛГА»

...Союзай Герой, ...габьяата уран зураа... Николаевич Моска... ...һөөр 60 наһанайнь, ...эхилһээр 30 жэ... ...зорюулагдаһан вы... ...харахадаа, нэгэл ...дэргэдэ удаан зогсо... ...ондо гэхэ гү, али ...бииpэ дороһоо ...фронтовой нүхэрэйн... ...соо. Үнгэрһэн ...уулзалга» гэжэ гар... ...энэ бүтээл тэрэнэй ...дүтөөр, танил ...һанагдадаг байгаа ...гэжэ эжэлүүдгүй ...Үндэһэн намлан, Үни хада, арба һай... ...саана уран зу... ...хөөрэлдөө хэхэдэм... ...дурдажа байта... ...хүн гээшэш нүхэд...гүй алхамшье хэдэггүй юм,— гэээд, бодолгото болонгёор замхаа бэлэй. Тиихэдээ, холын үе сагай һанамжын долгиндо эльбүүлжэ, Дунай мүрэниие гаталха үедэ, һүнжин харанхыгаар унаһан баатар нүхэдөө дурсажашье байжа болоо. Хэн мэдэбэ. Хожомынь, Агуу Илалтын 40 жэлэй ойн урдахануур барлагдаһан «Дунайн саагуур добтолон ороло» гэжэ нэрэтэй номхон соогоо Г. И. Корнеев, И. А. Дудченко, Н. К. Григорьевский болон бусад нүхэдөө нэрлэһэн, дурсаһан байдаг. 1944 оной декабриин 4-нэй һүни болоһон мартагдашагүй тэрэ гаталалгые ухаандаа оруулан, суута зурагаашье бүтээһэн гээшэ ааб даа. Недондо жэл Москвагай Түбэй выставочна зал соо болоһон «Амгалан байдал асараабди, амгалан байдал аршалхабди» гэһэн выставкэдэ тэрэ зурагынь табигдажа, шүүмжэлэгшэдэйшье, харагшадайшье зүгһөө үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэниинь арсашагүй баримта болонхойл. Харин мүнөө үшөө нэгэ зураг олоной анхаралда дурадхагдаба, тиихэ мүртөө — «Үнгэрһэн үе сагтаяа уулзалга» гэжэ сэхэ нэрлэгдэнхэйл! Хэрбээ дайнай үеын зураглаһан бүтээлнүүдынь бүрэнхышэг үнгөөр бүглөөтэй, булинтай улаан, шуһаншуу шэрээр хязаалагданхай байдаг һаань, энэнь тад ондоо будагуудаар үерлэн наадана. Шара улаан, үүрэй толо гү, али илалтын салют һануулһан гладиолус сэсэгүүдэй туяа амгалан ёһоор стол тойрожо байһан хүнүүдэй һэргэлэн хёрхо шарайда тудана. Харин өөрөө уран зураашa ямар нэгэ шэдитэн шэнгеэр, шэнэ бүтээлэйнгээ нюур бүглэһэн хушэгэ һэхэжэ, үнгэрһэн сагай мартагдашагүй нэгэ агшам зуурые һэргээнэ. Тэндэнь автомат бариһан залуухан илагша, сэрэгшэ зогсоно. Энэ таһалга соо һууһан дүрбэнэй аляанданъ адли хаб гэжэ һанаад, зэргэсүүлэн үзэбэб. Сэхын хэлэхэдэ, ойлгохын аргагүй. Хай, магад, өөртэнь Георгий Москалевто түһөөтэйл хаш. Али һахалтай, сээжээрээ дүүрэн орден, медальнуудай планкатай сэрюун үбгэжөөлнай залуудаа эгээл иимэ байгаа гээшэ гү? Магад столой саана һуугша бодолгото болонги буряад хүмнай яагааб? Баһа адли бэшэ гү? Хара хараһаар, байтарни, нюдэндөө шэлтэй эсэнги шарайтай энэ нүхэрнай Георгий Москалевтой Забайкальска ябаган сэрэгэй училищада суг һураһан үеынь нүхэр, мүнөө түүхын эрдэмэй доктор Бато Бадмаевич Батуев мүн гээшэ хаш гэжэ һэжэглэбэшьеб. Дүрбэдэхинь хэн бэ? Энэл хүн тэрэ автомат бариһан илагша, сэрэгшэ хүбүүн. Дэл тон адлихан хурса харасатайл. Сэхын хэлэхэдэ, иигэжэ таамагла таамаглаһаар, ямаршье нэгэн һаналда ерэжэ ядахадаа, Советскэ Союзай Герой, РСФСР-эй габьяата уран зураашa Георгий Москалев лаб лэ бүхэли батальон дайшалхы нүхэдтэй байһан байха, тэдэнэйнь оройдоол гурбаниинь Агуу Илалтын 40 жэлэй мартагдашагүй ойн үдэр мастерской сооньороод байгаа бэшэ гү гэһэн нэгэл тобшолол хэхэдэм, хэншье һэжэг түрэхэгүй байха. Тиимэ бэшэ гү, Георгий Николаевич?

Юуб гэхэдэ тэрэ үеын баатаршалга үргэлжэлүүлэгдэхэ ёһотой. Үргэлжэлхэшье байха.

А. ЖАЛСАНОВ.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

«...ДУУНДА ДУРАТАЙ ҺЭМ»

Түрүүшынхиеэ тэрэниие харахадаа, нэя наһандаа, дуталһан хүн гэхээр бэшэ, хүнгэн сэрюун зандаа, үшөө залуу гайнгаа куһьые» алдаагүй гэжэ ойлгоо бэлэйб. Атаархама хуби заяатай Григорий Иванович Халтуевтай нёдондо өөрсэ һонин эрхэ байдалда анха түрүүшынхеэ танилсаһэмби. «Мэгтаал» гэжэ фольклорно ансамблиин байгуулагдаһаар арбан жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай концертые тиихэдэ сэдьхэлэй хүдэлгэн хараһан байнаб. Буряадай филармониин концертнэ зал соо хүн зон олоороо сугларжа, тус ансамблиин дуушадай гүйсэдхэһэн программые халуун альга ташалгаар угтаа бэлэй. Иланхая Григорий Ивановичын дуулаһан буряад арадай урданай дуунууд олондо һайшаагдаһан, харагшадые ехэтэ баясуулһан байна. Тиигэншьегүй аргагүй. Юуб гэхэдэ, буряад арадай удхаараа гүнзэгы, уянгата эдэ дуунуудые шагнахада, хүн бүхэнэй нюдэндэ тэрэ үе элитээр харагдаа бшуу. Тэрэниие нүхэр Халтуев хүн зондо урдынь маяг соо бэлэглэжэ шадаһан гэхэдэ алдуугүй. Уран һайханай самодеятельностиин бүхэсоюзна харалгын лауреат Григорий Иванович тэрэ үдэшэ бүхы дуунуудаа уран гоёор гүйсэдхээ, эндэ суглараашад үшөө дахин дабтан тэмдэглэлээхэ дурамни хүрэнэ.

Концертын һүүлээр ансамблиин энэ дуушанай гартаа багаа сэсэгүүдые баринхай, сэдьхэлээ хүдэлгэн һуухадань, тэрэниие сайн баярай үдэрөөрнь халуунаар амаршалжа, дутэ танилсаа һэм. Тус ансамблиин байгуулагдаһанһаа хойшо һайн дураараа тэрэндэ хабаадаһан партиин гүшүүн, түсхайта пенсионер залуу наһаа яралгүйхэнөөр дурсан хөөрэбэ:

— Бага балшар наһанһаа дуунда дуратай һэм. Хаанашье ябахадаа, буряад арадайнгаа дуунуудые гүйсэдхэжэ, хүн зондо баяр асардаг байгааб,— гэжэ Г. И. Халтуев хөөрэнэ.— Би Эрхүүгэй областиин Заглиг тосхондо 1910 ондо түрэһэн намтартайб. Нютагайнгаа һургуулида хуражашье ябахадаа, һуулдэнь түрэл ахалэда худэлхэдөөшье уран һайханай кружокто хабаадаадаг, гансаараа дуушье дуулдаг байгааб. 1937 ондо Улаан-Үдэ ерэжэ, Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын оргаануудта пенсидэ гаратараа, тэбхэр гүшан жэлэй турша амжалта түгэсөөр ажаллахадаа, дуугаа орхёогүйб. Өөһэдынгөө коллективэйшье, мүн городой болон республиканска хүн зоной урда сүлөө сагтаа буряад арадайнгаа дуунуудые гүйсэдхэгшэ һэм.

Эдэ үнэн зүрхэнһөө хэлэһэн үгэнүүдынь Григорий Ивановичын бүхы өжабайдалые, өжалайнь намтарые, дуунда дуратайень тон тодоор гэршэлнэ бшуу. Нүхэр Халтуевай бага балшар наһан түрэл нютагтаа үнгэрөө. Һургуулияа дүүргэһээр лэ тэрэ колхоздоо хүдэлжэ эхилһэн байна. Тиихэ үедөө ямар ажалай амта үзөөгүйб даа: жаткаар таряа хадаа, сараар газар хахалаа, молотилкаар ороохо сохёо, бөөлтошье боогоо, үбһэ сабшаа, юрэдөө, худөөдэ хэгдэдэг ажал бүхэндэ һайн лэ дуршэһэн байха юм. Тээд ямаршье ажал хэжэ, хаанашье ябахадаа, залуу хүбүүн дуунһаа хахасадаггүй бэлэй. «Зай, Григорий, дуугаа дуулал даа» — гэжэ аха нүхэдэйнгөө гүйхадань, урихан хара нюдөөрөө энеэбхилэн, хүнүүдэй гүйлтые бэелүүлхэ һанаатай хонгёохон хоолойгоо тааллуулагша һэн. Тээд дууша хүн дуулаха бүрөө зүрхэ оро хо гэһэндэл, мэдэхэ дуунуудаа шадаха соогоо гүйсэдхэдэг байгаа.

Һүүлэрнь Улаан-Үдэ хотын элдэб клубүүдэй, соёлой байшангуудай сценэ дээрэһээ бэеэ хүсэһэн хүбүүн буряад арадай дуунуудые хангюурдадаг болоо бэлэй...

«Мэгтаал» гэжэ фольклорно ансамблиин дуушан боложо абтахадаа, Григорий Иванович бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ эхилээ һэн. Нэн түрүүн тэрэ буряад арадай дуунуудые өөрөө бэдэржэ олоод, үгэшье һаа, дуунуудые өөрөө таарулан зохёогоод, репертуараа баян болгожо захалаа. Душанай гүйсэдхэһэн дуунууд хүн зондо хүндэтэйгөөр угтагдан абтаа. Энэ хүнтэй нигэжэ танилсаһандаа тиихэдэ ехэтэ баясаа һэм. Нүхэр Халтуев дуу дуулахыешье хажуугаар нилтын худалмэри үргэноор ябуулдаг байха юм. Тэрэ арбан жэлэй хугасаа соо ансамблиингаа старостын, уран һайханай соведэй түрүүлэгшын уялые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэнэ.

Дурбэн хүүгэдэй эсэгэ, табан ашанарай, ээнэрэй үбгэн аба Г. И. Халтуев 76 наһатай болоһоншье һаа, буряад арадайнгаа дуунуудые олоной дунда хангюурдаһаар.

Ц. ЦЕЛОВАЛЬНИКОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. И. Халтуев.

Авторай фото.

СПОРТ

«СЭЛЭНГЭ»—«МЕТАЛЛУРГ»—4:1

футбол

СССР-эй «А» классай футболистнуудай хоёрдохи лигидэ наададаг манай зоны командануудай дунда түрүүшын уулзалганууд үнгэргэгдэбэ. Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ Улаан-Үдын «Сэлэнгэтэй» наадахаяа Новокузнецкын «Металлург» командын футболистнууд ерэһэн байгаа. Эдэ хоёр командын гэшүүд үнгэрэгшэ жэлэй зоны наадануудые адли очкотойгоор түгэсхөө юм. Тиин тус тустаа 30-аад очкотой боложо, мүрысөөнэй таблицада 5—6-дахи һууринуудые хубаалдаа һэн. Байгша оной наадануудые хоёр командын футболистнууд хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар үнгэргэхэ зорилготой.

Уржадэр газаамнай харалган, шанга һалхитай, хүйтэн байжа, стадиондо суглараашадые нилээдгүйхэн дааруулба. Сагай ямаршье уларилда наадаха зэргэтэй футболистнууд календарьна уулзалгаяа абаһаар һайн добтолгоор эхилжэ, олоной зүгһөө һайшаагдаа. Эндэ манай командын добтологшод Сергей Кокорин, Александр Алферов, Сергей Иванов, Юрий Кокорин болон бусад бултадаа тоо нээхэл гэһэн эрмэлзэлдэ абтанхай, талмайн хоёр талаар, тэг дундууршье эсэшэгүй шанга добтолго эмхидхэжэ, айлшадаа мэгдэхээнэ. Тиигэжэ нааданай эхилһээр арбаад минутын үнгэрөөд байха үеэр түрүүшын бүмбэгэ айлшадай ворота руу оруулагдажа, футболой наадан да дуратайшуулые баясуулба. Түрүүшын бүмбэгын сохигдожо оруулагдаһаар табахааншье минутын үнгэрөөдүй байхада, хоёрдохи бүмбэгэ айлшадай ворота руу сохигдобо. Эдэ бүмбэгэнүүдые добтологшод Сергей Кокорин, Сергей Иванов хоёр оруулһан байгаа. Командын капитан Сергей Кокорин ээлжээтэ добтолгодоо ороходоо, абаһан бүмбэгэеэ сэхэ вратарь руу сохижо, миин һалана. Нааданай түрүүшын хахадай дүүрэтэр аха дүү Кокоринууд, Сергей Иванов гэгшэд ээлжээ ээлжээгээр добтолжо, бүмбэгэеэ воротагай хажуу тээгүүр гү, али дээхэнүүр залажархина. Һалхи уруу наадаһан айлшадай футболистнуудай сохиһон бүмбэгэ халтад лэ гээл һаа, Арсалан Жамьяндабаевай хамгаалһан ворота руу сэхэ орохоор хиидэн ерэнэ. Зүгөөр хёрхоор воротагаа хамгаалжа шадаһан залуу вратарь хэдэн бүмбэгэ солбон, түргөөр абажа үрдинэ. Тиибэ ябашье нааданай түрүүшын хахадай дүүрэтэр айлшад нэгэ бүмбэгэ манай командын ворота руу сохижо оруулаа. Энэ бүмбэгэ яагаад оруулагдаа юм гэхэдэ, айлшадай добтологшо бүмбэгэ углууһаа эршэтэйгээр сохибо, «Металлургын» гол добтологшо Вадим Позднягай толгойгоороо халта залахадань, бүмбэгэ шанга һалхинда хушууран, воротагай дээдэ талаар шурган ороо ха юм.

Нааданай хоёрдохи хахадта манай футболистнууд одоошье үнэн бэеэ бэелэн, эршэмтэй шангаар добтолбо. Талмайн тэг дундаһаа сохигдоһон бүмбэгэ ябууд абаһан Юрий Кокорин Сергей Ивановто дамжуулжархёо. Сергейн тэрэнээ ябууд эршэтэйгээр сохиходонь, уулзаргын тоо 3:1 болгобол даа. Иигэһээршье байтар нааданай саг дүүрэнтэжэ, айлшадай футболистнууд һэримжээ бага зэргэ һуладхаа ха. Сергей Кокориной воротада дүтэлхэдэнь, айлшадай хамгаалагша ойлгомторгүй Кокориниие түлхижэ унагаажархёо.

Арбан нэгэн метрэй ялын энэ бүмбэгэ өөрөө Сергей алдуугүйгөөр сохижо, дүрбэдэхи бүмбэгэ айлшадай ворота руу оруулагдаба. Энээгээр уулзалга дүүрэжэ, «Сэлэнгын» футболистнууд түрүүшынгээ 2 очко бэшүүлбэ.

Удаадахи уулзалгаяа «Сэлэнгын» футболистнууд өөрынгөө стадион дээрэ үсэгэлдэр үнгэргэбэ. Айлшаар манайда Томскын «Манометр» команда ерээ юм.

Т. БАДМАИН.

ЗУРГААДАХИ ҺУУРИДА ГАРАБА

Барилдаан

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар РСФСР-эй арадуудай зунай IX Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөн Черкесск хотодо боложо дүүрэбэ. Россин Федерациин 48 область, хизаар ба автономито республикын 250 гаран барилдаашад энэ ехэ нааданда хабаадаһан байгаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Дагестанай АССР-эй суглуулагдамал команда амжалта түйлажа, юһэдэхи Спартакиадын чемпионууд болобо. Красноярска хизаарай барилдаашад хоёрдохи һуури эзэлжэ, II шатын дипломоор шагнагдаа. Кемеровскэ областиин түлөөлэгшэд гурбадахи һуури эзэлбэ. Чечено-Ингушай АССР-эй болон Ставрополиин хизаарай спортсменүүд удаадахи һууринуудта гараа. Манай республикын барилдаашад эрхим зургаанай тоодо ороһон байха юм.

Сэхыень хэлэхэдэ, Буряад ороной спортсменүүд жэгдэ һайнаар мүрысэбэл, шангай һуурида гараха аргатай байгаа гэжэ һанагдана. Гэбэшье командымнай зарим гэшүүд, түсхайлбал, уласхоорондын классай спортын мастер Сергей Замбалов болон бусад бүхы арга хабаяа гаргажа шадаагүй гэжэ тэмдэглэлтэй.

Манай командаһаа хоёр хүн мүнгэн медальнуудаар шагнагдаба. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, Зүүн Сибириин технологическа институдай студент, спортын мастер Валерий Балдуев, «Динамо» бүлгэмэй республиканска соведэй инструктор, уласхоорондын классай спортын мастер Николай Иванов гэгшэд болоно. Валерий түгэсхэлэй уулзалгада Дагестанай АССР-эй түлөөлэгшэ спортын мастер В. Газзаевтай тулалдахадаа, тэнсүү шанга тэмсэлдэ очкогоор шүүгдэжэ, хоёрдохи һуури эзэлһэн байха юм.

— Манай республикын эгээл бэлигтэй бэрхэ барилдаашадай нэгэн — залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион Николай Иванов хүндэшэг шэгнүүртэнэй дундаһаа илажа гараха ёһотой гэжэ һанагдаа һэн. Зүгөөр эндэ мүрысөөнэй арбитр хэдэ дахин хангалтагүй шиидхэбэри абажа, түгэсхэлэй уулзалгада «заһабари» оруулжархёо,— гэжэ «Динамо» бүлгэмэй ахалагша тренер, РСФСР-эй габьяата тренер Н. С. Ивахинов хөөрэнэ.— Тиигэжэ манай барилдаашан илажа гараха ёһотой байһан аад, Красноярскын спортын мастер Геннадий Жильцовто 2:3 тоотойгоор шүүгдэшоо.

Улаан-Үдын гарнизондо алба хэжэ байһан спортын мастерта кандидат Валерий Дашинимаев эгээл хүнгэн шэгнүүртэнэй дундаһаа зургаадахи һуури эзэлжэ, спортын мастерай норматив дүүргэбэ. Залуу барилдаашан Андрей Пестерев 57 килограммай шэгнүүртэ долоодохи һуури эзэлһэн байха юм.

РСФСР-эй арадуудай зунай табан спартакиадада амжалтатайгаар хабаадаһан спортын мастер Нима Ивахинов республикынгаа суглуулагдамал командын тренер боложо, IX Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаба.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

Баскетбол

ШАНГА ТЭМСЭЛДЭ

Баскетболоор эхэнэрнүүдэй дунда республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн индустриально-педагогическа техникумэй спортзал соо болобо. Түрүүшын табан нааданда удаа дараалан илалта түйлажа «Труд» бүлгэмэй суглуулагдамал команда түгэсхэлэй нааданда гараһан байгаа. «Спартак» бүлгэмэй гү, али БАМ-ай суглуулагдамал командануудай алинайнь түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараха байһые эдэнэй хоорондохи уулзалга элирүүлхэ ёһотой һэн.

Эдэ хоёр командын уулзалга айхабтар шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. БАМ-ай командын басагад хэды эршэмтэйгээр наадабашье, түрүүшын хахадта алдаһан очконуудаа тэхэрюулжэ шадангүй, 46:47 тоотойгоор шүүгдэшоо.

Иигэжэ «Труд» болон «Спартак» бүлгэмүүдэй команданууд түгэсхэлэй нааданда уулзаба. Түрүүшээр «Труд» бүлгэмэй баскетболист басагад нааданай тоое 40 : 28 болгобо. Шанга тэмсэл болохогүй ха даа гэжэ суглараашадай бодомжолһоор байтар, спартагайхид эдэбхижэжэ, нүгөөдэеэ хүсэхэһөө гадна, урагшаа гараһан байгаа. Уулзалгын һүүлшын минутануудта «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэд хёрхо мэргэн байһанаа харуулжа, 70:66 тоотойгор шүүгэд, республикын чемпионууд болобо. О. Павлова, О. Пятых, Л. Березовская, Т. Филиппова, А. Попова, Е. Петрова, Н. Галецкая, О. Сидорова, Г. Караваева, С. Афанасьева, М. Пономаренко гэгшэд командынгаа амжалтада ехэ хубитаяа оруулһан байха юм.

Улаан-Үдын авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортклубай команда БАМ-ай түлөөлэгшэдые 85:69 тоотойгоор шүүжэ, гурбадахи һуури эзэлбэ.

С. АФАНАСЬЕВ,
мүрысөөнэй ахамад судья.

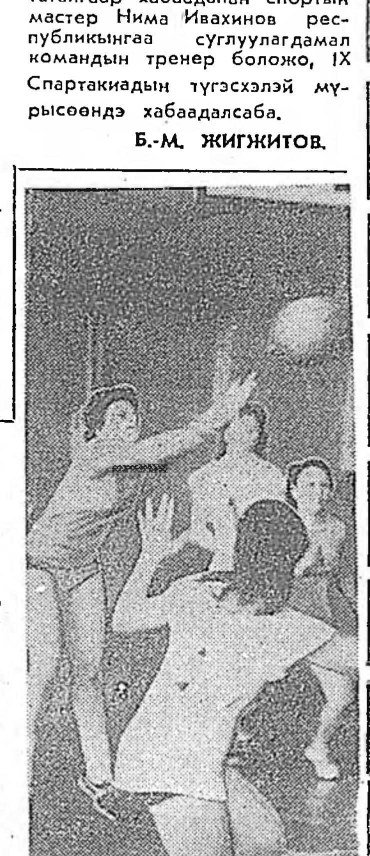

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түгэсхэлэй нааданай үе.
В. ПЛУТТЫН фото.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Майн 11-һээ 18 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 11

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.50 — «Спортлотогой» 19-дэхи тираж. 10.00 — «Белорусский вокзал» — уран һайханай фильм. 11.40 — Шэнэ һонин. (11.45 хүрэтэр). 15.50 — Шэнэ һонин. 15.55 — Баримтата фильмүүд. 16.20 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 16.50 — Карелиин радио болон телевидениин симфоническа оркестрэй концерт. 17.20 — «Газар дээрэ, огторгойдо, далай дээрэ». 17.50 — Мультфильм. 18.20 — «А. С. Пушкин Михайловскда». 19.25 — Велосипедээр урилдалгаар дэлхэйн чемпионат. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — Мультфильм. 20.10 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.35 — «Суета сует» — уран һайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.30 — РСФСР-эй арадай артист В. Н. Мининэй зохёохы ажал ябуулга. 23.30 — Кино-мэдээсэл. 23.35 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35 — С. Прокофьев. «Золушка» балет. 10.20, 15.05 — Немец хэлэн. 10.50 — Совет уран зурагай искусство. С. Т. Коненков. 11.40 — Баримтата фильм. 12.10 — А. Сурковой шүлэгүүд. 12.55 — «Терминал» гэһэн ябуулга. СССР-эй, США-гай, Великобританиин правительствануудай толгойлогшонорой Потсдамдахи конференци тухай. 13.50 — Г. Бакланов. Зохёолнуудайнь хуудаһануудаар. 14.35 — Түүхэ. 6-дахи класс. 15.35 — «Призвание» — тележурнал. ... Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 18.40 — ...нууд. 18.50 — Буряадай ... нэй филармониин ... ска оркестрэй концерт...

Москва. 20.00 — Эрдэм...

Улаан-Үдэ. 20.35 — ... очерк.

Москва. 21.00 — «А... нойрсогты, багашуул»... Хүндэ атлетикээр Е... чемпионат. 21.30 — Дзю... рилдаагаар Европын ... нат. 22.00 — «Время». ... «Город принял» — уран ... ханай фильм. 23.50 — ... тата фильм. 24.00 — ... лоор СССР-эй чемпионат... намо» (Минск). — «Д... (Киев). Забһарлалгада... 00.45 — Хүндэ атлетикээр ... ропын чемпионат.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 12

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.50—Футболой шэнжэлэл. 10.20—«Девочка из города»—үхибүүдтэ фильм. 11.35—Түбэй телевидениин болон Бүхэсоюзна радиогой электро-хүгжэмтэ инструментнүүдэй ансамблиин концерт. 12.05—Шэнэ һонин. (12.10 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ һонин. 15.50—Баримтата фильм. 16.10—Казахай ССР-эй арадай артист А. Днишев дуулаха. 16.45—«Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай». 17.15—«Электронико болон бидэ». 17.45—«10 «А» класстай нюуса далдагүй хөөрэлдөөн болобо».

Улаан-Үдэ. 18.35—Экономикын талаар шэнжэлэл.

Москва. 18.55—Мультфильмнүүд.

Улаан-Үдэ. 19.15—«Сарма»—телеочерк. 19.25—«Байгал»—мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Хурдадхалга». 20.30—«Дети раздоров» — зүжэг. 22.00—«Время». 22.35—«Актер Виктор Коршунов» — телефильм. 23.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00—Футболой шэнжэлэл.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Түүхэ. 8-дахи класс. 10.05—Баримтата фильм. 11.35, 12.40—Түүхэ. 6-дахи класс. 12.05—Кайсын Кулиевай шүлэгүүд. 13.10—Шинии ленинскэ библиотекэ. 13.40—«Киногой хүгжэм». 4-дэхи класс. 14.20—Чувашай телевидениин программа. 15.15—Юлиус Фучик тухай хөөрөөн. 16.05—«Артист цирка Игорь Петрухин» — фильм-концерт. 16.35—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 18.00—П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин студентнэрэй концерт.

Москва. 18.35—Эб найрамдалай түлөө велосипедээр ...далга.

Улаан-Үдэ. 18.55—Те...

Москва. 19.15 — «Эрдэм ба ажабайдал».

Улаан-Үдэ. 19.45—Те... 20.15—Буряадай АССР-... яата артистка С. Даши... ва дуулаха (буряадаар) —Соносхолнууд.

Москва. 21.00—«А... нойрсогты, багашуул»... Дзю-до барилдаагаар Е... чемпионат. 21.50—Эрдэ... гэрүүлгын фильм. 22.0... мя». 22.35—«Я тебя не забуду»—уран һ... фильм.

ВТОРНИК, 13

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.45—Долоон хоногой спорт. 10.15—«Дети раздоров» — зүжэг. 11.45—Шэнэ һонин. (11.50 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ һонин. 15.50—Баримтата фильм. 16.10—«Өөрынгөө одые бэдэржэ олохо». 16.50—«Ася» — уран һайханай фильм. 18.25—«Хоёр дэлхэй—хоёр политика».

Улаан-Үдэ. 19.10—Шэнэ һонин (буряадаар). 19.25—«Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00—«Байгалай үмэнэхи газар дээрэ».

Москва. 20.40—«В поисках капитана Гранта»—7 серитэй уран һайханай фильм. (Одессын киностуди болон «Бояна». Болгари). 1-дэхи сери. 22.00—«Время». 22.30—«Прагын хабар-86» гэһэн уласхоорондын хүгжэмтэ фестивалиин нээлгэ. 00.15—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Байгаали шэнжэлгэ. 2-дохи класс. 9.55—Багашуулда геометри. 10.05, 14.10—Француз хэлэн. 10.55—Баримтата фильм. 11.05—«Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 11.35, 12.40—Ботаника. 5-дахи класс. 11.55—Баримтата фильм. 12.10—«Шатарай һургуули». 13.00—Ород арадай онтохон. 13.40—«Арадуудта амгалан тайбан байдал». 14.40—«Хүдэлмэришэдэй суглаан». 15.25—Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн тухай совет уран зохёолшодой зохёолнуудай хуудаһануудаар. 16.10—«Счастливый мир детства» — баримтата фильм. 16.45—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 18.25—Соносхолнууд. 18.35 — Хүдөөгэй ...шадта концерт (буряадаар).

Москва. 19.10—Эб най... лай түлөө велосипедээр ...далга. 19.25—Мультфильм...

Улаан-Үдэ. 19.45—Түү... раха темэдэ хөөрэлдөөн.

Москва. 20.00—Долоон ...ногой спорт. 20.30—... квартет наадаха.

Улаан-Үдэ. 20.40—Те...

Москва. 21.00—«А... нойрсогты, багашуул»... «Урданай аялга һайхан ...нууд». 22.00—«Время»... «Послесловие»—уран һ... фильм.

СРЕДА, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.45—«Аяншалагшадай клуб». 10.45—«В поисках капитана Гранта». 1-дэхи сери. 12.05—Шэнэ һонин (12.10 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ һонин. 15.50—Баримтата фильмүүд. 16.30—Шинии ленинскэ библиотекэ. 17.05—«Мелодии нежных чародей» — фильм-концерт. 17.35—Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ. 18.05—«Шажан ба политика».

Улаан-Үдэ. 18.35 — Мультфильм. 18.45—Республикада транспорт хүгжөөхэ тухай.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.05 — «Эб найрамдал ба залуушуул».

Улаан-Үдэ. 20.40—«Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.55—«В поисках капитана Гранта». 2-дохи сери. 22.00—«Время». 22.35—«Москвагай одонууд» гэһэн искусствын фестивалиин түгэсхэлэй концерт. 00.50—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Информатикын болон тооолон тодорхойлхо техникын үндэһэ һуури. 10.05, 14.00—Немец хэлэн. 11.05—Баримтата фильм. 11.35, 12.40—М. Сервантес. «Дон-Кихот». 12.05—Түрэлхидтэ тележурнал. 13.10—Физикэ. 7-дохи класс. 13.40—Байгаали шэнжэлгэ. 3-дахи класс. 14.30—Совет уран зурагай искусство. 15.15—«Манай гэр». 16.00—СССР-эй арадай артист Л. Марков тухай дамжуулга. 17.10—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.15 — Телефильм. 17.55 — Соносхолнууд. 18.05 — Уран зурааша Л. Доржиевай бүтээлнүүд (буряадаар).

Москва. 18.35 — Ви... договорто хабаададаг ...дай армиин ансамблиин хабаадалгатай концерт.

Улаан-Үдэ. 19.45— ... очерк. 19.55 — Хэр ... студент?

Москва. 20.40 — Совет ...эдүүдэй шүлэгүүд.

Улаан-Үдэ. 20.55 — Хү... забһарлалга.

Москва. 21.00 — Эб ...далай түлөө велосипедээр урилдалга. 21.35 — ... буудалгаар Европын ... 22.00 — «Время». 22.35— ...пейская история» — уран һанай фильм.

ЧЕТВЕРГ, 15.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — «Ан амитадай аймагта». 10.45 — «В поисках капитана Гранта», 2-дохи сери. 11.50 — Шэнэ һонин. (11.55 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.45 — Баримтата фильм. 16.05 — Спорт ба хүн. 16.35 — Горький хотын гүрэнэй филармониин симфоническа оркестр наадаха. 17.00 — «Шатарай һургуули». 17.30 — «...16 хүрэтэр ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда».

Улаан-Үдэ. 18.15 — Киножурнал. 18.25 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 18.40 — СССР-эй арадай артистка Лариса Сахьяноватай уулзалга. 19.25 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Барилгын асуудалнуудые шиидхэхэ талаар Латвиин ССР-эй партийна болон совет организацинуудай хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай. 20.45 — Баримтата фильм. 20.55 — «В поисках капитана Гранта». 3-дахи сери. 22.00 — «Время». 22.35 — Баримтата фильм. 23.55 — Ород арадай инструментнүүдэй оркестр наадаха. 00.25 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильмүүд. 9.35, 10.35 — А. Твардовский. «Василий Теркин». 10.05, 13.10 — Испан хэлэн. 11.05 — СПТУ-гай һурагшадта. Түүхэ. 11.35, 12.40 — А. П. Чехов. «Вишневый сад». 12.05 — Баримтата фильм. 12.15 — СССР-эй Герб тухай. 13.40 — К. Симонов. «Шүлэгүүд. Дневнигүүд. Дурсалганууд». 14.25 — «Всадники революции» — уран һайханай фильм. 16.05 — Кубын национальна симфоническа оркестрэй концерт. 17.15 — Шэнэ һонин.

Москва. 18.15 — ...тата фильм. 18.55 — ...рамдалай түлөө велосипедээр урилдалга. 19.15 — ...саад».

Улаан-Үдэ. 19.45 — ... фильм. 20.45 — Кино...

Москва. 21.00 — «А... нойрсогты, багашуул»... — Ритмическэ гимнастика. 21.50 — Баримтата ... 22.00 — «Время». 22.35 — ...лубые горы или неправдобная история» — уран һайханай фильм. 00.10 — ...вэ буудалгаар Европын ...бок.

ПЯТНИЦА, 16.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — «Эб найрамдал ба залуушуул». 10.20 — «В поисках капитана Гранта». 3-дахи сери. 11.25 — «Дуун. Романс. Вальс». 12.05 — Шэнэ һонин (12.10 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ һонин. 15.45—Музейнүүдэй уласхоорондын үдэртэ. 16.05 — «Ород хэлэн». 16.35 — «Жаворонки, прилетите» — фильм-концерт. 17.15 — «Магия черная и белая» — уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 18.30 — Шэнэ һонин (буряадаар). 18.45 — Буряад хэлэнэй хэшээл. 19.00 — «Тосхоной ажал хэрэгүүд, хүнүүд». (буряадаар). 19.15 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Мультфильмнүүд. 20.20 — Телевизор харагшадай бэшэгүүд болон асуудалнуудта СССР-эй Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ В. И. Теребилов харюусаха. 20.55 — «В поисках капитана Гранта» — 4-дэхи сери. 22.00 — «Время». 22.35 — «Юун? Хаана? Хэзээ?» — телевикторина. 00.25 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Географи. 8-дахи класс. 10.05, 13.40 — Англи хэлэн. 11.05 — СПТУ-гай һурагшадта. Физикэ. 11.35, 12.40 — Географи. 5-дахи класс. 12.05 — «Манай саад». 13.10 — Хүгжэм. 2-дохи класс. 14.10 — Совет уран зурагай искусство. 14.40 — Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай темэ мүнөөнэй сценэ дээрэ. 15.25 — «Что такое цирк?» — фильм-концерт. 16.35— ... һонин.

Улаан-Үдэ. 18.00 — «Па... мужчины» — фильм-концерт.

Москва. 18.30 — ... 18.50 — Эб найрамдалай ... велосипедээр урилдалга... «Хани харилсаан».

Улаан-Үдэ. 19.45 — ...да айлшална». 20.15— ...най город — манай гэр...

Москва. 21.00 — «А... нойрсогты, багашуул»... —Баримтата фильм. ... «Время». 22.35 — «В... ние Ольмеса» — уран һ... най фильм.

СУББОТО, 17.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — Молдаван хүгжэмэй концерт. 10.05 — Түрэлхидтэ тележурнал. 10.35 — Үхибүүдтэ дамжуулга. 11.05 — «Элүүр энхэ байлга». 11.50 — «В поисках капитана Гранта». 4-дэхи сери. 12.55 — «Городой автобусой хүдэлмэриие хайшан гэжэ һайжаруулхаб. 13.40 — Совет дуунай концерт. 14.10 — Хоёрдохи Украинска фронтын ветерануудай уулзалга. 15.35 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 15.50 — Мультфильмнүүд. 16.20 — Уран зохёолой альманах. 17.20 — «Беда» — уран һайханай фильм. 18.35 — «Замбуулиниие амгалан тайбан байдалай аша туһада». «Москва — замбуулин — Эфтелинг» (Нидерланда) гэһэн теле-хүүргэ. 20.00 — Карел Готт дуулаха. 20.30 — «Субботын үдэшэлэн». Аха дүүнэр Старостинууд таанадые урина. 22.00 — «Время». 22.30 — Дуу, хатарай ансамбльнуудай бүхэроссин II харалгын түгэсхэлэй концерт. 00.30 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.30 — Ритмическэ гимнастика. 10.15 — Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 10.45 — Соносхолнууд.

Улаан-Үдэ. 10.50 — Мультфильмнүүд. 11.20 — Буряад хэлэнэй хэшээл, 11.35 —«Номой далай руу аяншалга». 12.05 — ЛВРЗ-дэ В. И. Глазуновой бригадынхид хүдэлмэреэ шэнэдхэн һайжаруулха асуудал зүбшэн хэлсэнэ.

Москва. 12.50 — «Дверь, открытая для тебя» — уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 15.05 — Баримтата фильм. 15.55 — Концерт. 18.15 — «Ставка больше, чем жизнь» — 18 серитэй уран һайханай ф... (Польшо). 1-дэхи сери. — Соносхолнууд. ... Мультфильмнүүд. 17.45— ...римтата фильм. 17.55— ...ты такой?» — зүжэг. ... 19.00 — «Барилга ба ар... тура». 19.10 — «Залуушуул... лана, хатарна». 19.25 — ... уходит в небо» — уран һ... най фильм. 21.00 — «А... нойрсогты, багашуул»... Уран шүлэгэй найруулга ... — «Элүүр энхэ байха ... һаа». 22.00 — «Время». ... Баримтата фильм. ... Футболоор СССР-эй ч... нат. «Торпедо» (Москва) — «Динамо» (Киев).

ВОСКРЕСЕНИ, 18.

МУЗЕЙНҮҮДЭЙ УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — Ритмическэ гимнастика. 10.15 — Киножурнал. 10.25 — «Спортлотогой» 20-дохи тираж. 10.35 — «Будильник». 11.05 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.05 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 12.35 — Аяншалагшадай клуб. 13.35 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.05 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 15.05 — «Музейнүүдэй уласхоорондын үдэр». 15.40 — Боксоор дэлхэйн чемпионат. 16.40 — «Ургамалай аймаг». 17.25 — Велосипедээр урилдалгаар дэлхэйн чемпионат. 17.45 — «Кляксa на сказке» — уран һайханай фильм. (ЧССР). 18.55 — «Россияночка», ансамблиин концерт. 19.05 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.50 — «В начале славных дел» — уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00 — «Время». 22.35 — Баримтата фильм. 23.30 — «Арадай аялга дуунууд». 23.40 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.30—Регбигээр Европын чемпионат. Португалиин болон СССР-эй суглуулагдамал командануудд. 13.15 — Ород хэлэн. 13.45 — «Ан амитадай аймагта». 14.45 — «Банковый билет в миллион фунтов стерлингов» — уран һайханай фильм. (Англи). 16.15 — ... фильмнүүд. 16.35 — «Ставка больше, чем жизнь». ... сери. 17.40 — «Эб найрамдал ба залуушуул». 18.15 — Баримтата фильм. 18.35 — «...жив, я с тобой»—зүжэг. ... — Баримтата фильм. ... Дэлхэйн хүгжэмтэ совет... саһаа. М. П. Мусоргский. ... — Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ. 21.00 — «А... нойрсогты, багашуул»... — Стендовэ буудалгаар Европын кубок. 21.35 — Самбо... рилдаагаар Европын ч... нат. 22.00 — «Время». ... «Делегатска үйлсөөрхи ...зей».

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо. «КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Үндэр баян ургасын түлөө». «Хабарай тарилгада хожомдожо болохогүй» — шалгалтын бригадын материал.

Хоёрдохи хуудаһанда. Марксистско-ленинскэ һуралсал. «Хурса үгэнүүд хурдадхалгада нүлөөлнэ» — суглуулбари. «БАМ. «Ажабайдалай гүн соогуур» — А. Козенкын статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Конкурс-харалга. «Библиотекэнүүд — малшадта» — Д. Дарьенкын статья. Хүн ба хуули.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хэтэ мүнхэдөө залиршагүй» — фоторепортаж. Соносхолнууд.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора 2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-6 4-36, 2-63-86, советского строительства и быта —2-69-58, культуры и школ —2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие —2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-03485. Заказ № 109. Индекс 04609